



Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
EVGENI TANCHEV IŠVADA,
pateikta 2019 m. rugsėjo 24 d.¹

Sujungtos bylos C-558/18 ir C-563/18

Miasto Łowicz

prieš

Skarb Państwa – Wojewoda Łódzki (C-558/18),

dalyvaujant:

Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową

(iš pradžių Prokuratura Regionalna w Łodzi),

Rzecznik Praw Obywatelskich

(Sąd Okręgowy w Łodzi (Lodzės apygardos teismas, Lenkija) pateiktas prašymą priimti prejudicinį sprendimą)

ir

Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową

(iš pradžių Prokuratura Okręgowa w Płocku)

prieš

VX,

WW,

XV (C-563/18)

(Sąd Okręgowy w Warszawie (Varšuvos apygardos teismas, Lenkija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – SESV 267 straipsnis – Klausimų priimtinumai – Teisinė valstybė – ESS 2 straipsnis – ESS 19 straipsnio 1 dalis – Veiksmingas teisminės gynybos principas – Teisėjų nepriklausomumo principas – Nacionalinės priemonės, nustatančios drausminių procedūrų teisėju atžvilgiu tvarką“

¹ Originalo kalba: anglų.

I. Įvadas

1. Šios bylos yra ketvirtos iš kelių išvadų², kurias pateikiau dėl Lenkijos teisingumo sistemos reformos, nustatytos 2017 m. priimtomis priemonėmis, kurios įtrauktos į Komisijos pagrįstą pasiūlymą, pateiktą pagal ESS 7 straipsnio 1 dalį dėl teisinės valstybės principų Lenkijoje³. Šios valstybės narės įstatymų pakeitimai, darantys poveikį Lenkijos teisėjų nepriklausomumui, sulaukė didelės tarptautinės kritikos⁴, dėl to buvo iškelta daug bylų, kurios nagrinėtos Teisingumo Teisme⁵.

2. Šiose bylose *Sąd Okręgowy w Łodzi* (Lodzės apygardos teismas, Lenkija) ir *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas, Lenkija) siekia, kad Teisingumo Teismas pateiktų gaires, ar naujoji drausminių bylų Lenkijos teisėjų atžvilgiu tvarka atitinka teisėjų nepriklausomumo reikalavimus pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Taip yra, be kita ko, atsižvelgiant į tai, kad, remiantis nutartimis dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, teisingumo ministras daro įtaką teisėjų drausminių procedūrų inicijavimui ir vykdymui, o teisėkūros institucijos įgijo įtakos *Krajowa Rada Sądownictwa* (Nacionalinė teisėjų taryba) sudėčiai – institucijai, atsakingai už teisėjų, kurie gali būti paskirti į Aukščiausiojo Teismo Drausmės komisiją, nagrinėjančią teisėjams iškeltas drausmės bylas, atranką.

3. Be to, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą baiminasi, kad bus nubauti, jeigu nepriims sprendimo valstybės naudai, arba dėl to, kad bus piktnaudžiaujama drausmine procedūra pagal naująją tvarką. Taip pat svarbu, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų teisėjai nurodė, kad buvo raginami atsiskaityti už savo sprendimus pateikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą, vykdant tyrimo procedūras, kurios buvo pradėtos po tų prašymų pateikimo, net jeigu nebuvo oficialiai pradėtos drausminės procedūros šiems teisėjams.

2 Žr. generalinio advokato E. Tanchev išvadas byloje *Komisija / Lenkija* (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas) (C-619/18, EU:C:2019:325) dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjų pensinio amžiaus sumažinimo ir Respublikos Prezidento leidimo pratęsti aktyvius Aukščiausiojo Teismo teisėjų įgaliojimus; byloje *Komisija / Lenkija* (Nepriklausomumas nuo bendrosios kompetencijos teismų) (C-192/18, EU:C:2019:529) dėl tariamos diskriminacijos dėl lyties dėl bendrosios kompetencijos teismų teisėjų pensinio amžiaus, Aukščiausiojo Teismo teisėjams ir prokurorams vyrams ir moterims buvo sumažintas pensinis amžius nevienodai, o teisingumo ministrui suteikiamas įgaliojimas pratęsti aktyvius bendrosios kompetencijos teismų teisėjų įgaliojimus; ir sujungtose bylose *A.K. ir kt.* (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas) (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:551) dėl Aukščiausiojo Teismo drausmės rūmų nepriklausomumo atsižvelgiant į pokyčius, susijusius su tuo, kaip skiriami Nacionalinės teisėjų tarybos teisėjai).

3 Pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo dėl aiškaus pavojaus, kad Lenkijos Respublika gali šiuurkščiau pažeisti teisinės valstybės principą, nustatymo (COM(2017) 835 final, 2017 12 20). Tame pagrįstame pasiūlyme Komisija visų pirma paprieštaravo šioms priemonėms: 1) *Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw* (2017 m. gegužės 11 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisminių institucijų mokyklos ir prokuratūros, bendrosios kompetencijos teismų sistemos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai) (*Dz. U.* 2017 m. 1139 p., su pakeitimais); 2) *Ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw* (2017 m. liepos 12 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas bendrosios kompetencijos teismų sistemos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai) (*Dz. U.* 2017 m. 1452 p., su pakeitimais); 3) *Ustawa o Sądzie Najwyższym* (2017 m. gruodžio 8 d. Aukščiausiojo Teismo įstatymas) (*Dz. U.* 2018 m., 5 p., su pakeitimais); ir 4) *Ustawa o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw* (2017 m. gruodžio 8 d. Įstatymas, kuriuo iš dalies keičiamas Nacionalinės teisėjų tarybos įstatymas ir tam tikri kiti įstatymai) (*Dz. U.* 2018 m., 3 p., su pakeitimais). Būtent pastarosios dvi priemonės, be kita ko, nagrinėjamos šiose bylose.

4 Žr., pvz., Europos komisija „Demokratija per teisę“ (Venecijos komisija), 2017 m. gruodžio 11 d. Nuomonė Nr. 904/2017 dėl Lenkijos Respublikos Prezidento pasiūlytų Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos, projekto ir Įstatymo, kuriuo iš dalies keičiamas Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo, projekto ir dėl Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų organizavimo, CDL-AD(2017)031; Jungtinių Tautų žmogaus teisių tarybos specialiojo pranešėjo per misiją Lenkijoje parengtos 2018 m. balandžio 5 d. Ataskaitos dėl teisėjų ir advokatų nepriklausomumo, A/HRC/38/38/Add.1; 2017 m. lapkričio 13 d. Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Demokratinė institucijų ir žmogaus teisių biuro nuomonės dėl Lenkijos Aukščiausiojo Teismo įstatymo projekto (2017 m. rugsėjo 26 d. versija) tam tikrų nuostatų, JUD-POL/315/2017.

5 Tai, be kita ko, prašymai priimti prejudicinį sprendimą, kuriuos pateikė Lenkijos Aukščiausiasis Teismas (C-522/18, C-537/18, C-585/18, C-624/18, C-625/18, C-668/18, C-487/19 ir C-508/19), Lenkijos Aukščiausiasis administracinis teismas (C-824/18) ir Lenkijos žemieji teismai (C-623/18), kartu su dviem teisių pažeidimo bylomis, kurias Komisija pradėjo prieš Lenkiją (C-619/18 ir C-192/18). 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Komisija / Lenkija* (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas) (C-619/18, EU:C:2019:531) Teisingumo Teismas nusprendė, kad priemonės, kuriomis mažinamas Aukščiausiojo Teismo teisėjų pensinis amžius ir suteikiama Respublikos Prezidentui teisė pratęsti aktyvų Aukščiausiojo Teismo teisėjų mandatą, yra nesuderinamos su Lenkijos įsipareigojimais pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, nes jie nesuderinami su pagal Sąjungos teisę įtvirtintais nepašalinamumo ir teisėjų nepriklausomumo principais.

4. Padariau išvadą, kad prašymai priimti prejudicinį sprendimą šiose bylose yra nepriimtini, nes Teisingumo Teismas negali pateikti patariamųjų nuomonių dėl bendrųjų ar hipotetinių problemų pagal SESV 267 straipsnį.

5. Konkrečiau kalbant, nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra pakankamai paaiškinimų (ir tai reikiamu mastu nėra papildyta bylos medžiagoje) dėl nagrinėjamų valstybių narių taikomų priemonių ir atitinkamų Sąjungos teisės nuostatų, t. y. ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, kuri apsaugo nuo teisėjų nepriklausomumo struktūrinio pažeidimo⁶, sąsajų, atsižvelgiant į tai, kad pagal ją valstybės narės įpareigojamos užtikrinti „teisių gynimo priemones, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse“⁷.

6. Kitaip tariant, reikalavimai dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą turinio, kaip numatyta Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje, kurių Teisingumo Teismas kelis kartus įpareigojo griežtai laikytis⁸, nebuvo įvykdyti. Šie reikalavimai taip pat įtraukti į Teisingumo Teismo rekomendacijas nacionaliniams teismams dėl prejudicinio sprendimo priėmimo proceso inicijavimo⁹.

II. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

7. ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nurodyta:

„Valstybės narės numato teisių gynimo priemones, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse.“

B. Lenkijos teisė

1. 2017 m. Įstatymas dėl Aukščiausiojo Teismo

8. *Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym* (2017 m. gruodžio 8 d. Aukščiausiojo Teismo įstatymas; *Dz. U.*, 2018 m., 5, 650, 771, 847, 848, 1045, 1443 p.; toliau – 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymas), kuris įsigaliojo 2018 m. balandžio 3 d., 3 straipsnyje numatyta, kad Aukščiausiąjį Teismą sudaro kelios kolegijos, įskaitant drausmės bylų kolegiją.

⁶ Žr. šios išvados 92 ir 125 punktus.

⁷ Kaip jau minėjau savo išvadoje byloje *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* (C-192/18, EU:C:2019:529), nurodau sąvoką „veiksminga teisinė apsauga“ pagal ES sutarties 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos redakciją anglų k., atsižvelgiant į tai, kad Teisingumo Teismas nusprendė, jog ta nuostata užtikrina veiksmingą teisminę apsaugą. Žr., pvz., 2019 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (C-619/18, EU:C:2019:531), visų pirma 3, 48 ir 54 dalis ir jose nurodytą jurisprudenciją. Panašu, kad šios nuostatos versijos kai kuriomis kalbomis yra panašios, kaip nurodyta Teisingumo Teismo sprendime (pvz., maltiečių k.: „protezzjoni legali effettiva“ ir „protezzjoni ġudizzjarja effettiva“; lenkų k.: „skutecznej ochrony prawnej“ ir „skutecznej ochrony sądowej“), lyginant su kitomis (žr., pvz., olandų k.: „daadwerkelijke rechtsbescherming“; prancūzų k.: „protection juridictionnelle effective“; ispanų k.: „tutela judicial efectiva“).

⁸ Žr., pvz., 2016 m. liepos 5 d. Sprendimą *Ognyanov* (C-614/14, EU:C:2016:514, 19 punktas) ir 2019 m. gegužės 2 d. Sprendimą *Asendia Spain* (C-259/18, EU:C:2019:346, 19 punktas).

⁹ Žr., pvz., 2018 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *Rittering ir kt.* (C-492/17, EU:C:2018:1019, 38 punktas). Šios rekomendacijos paskelbtos *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* (OL C 257, 2018, p. 1; toliau – Teisingumo Teismo rekomendacijos).

9. 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 27 straipsnyje numatyta:

„1. Drausmės bylų kolegijos jurisdikcija apima:

1) drausmės bylas:

a) dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjų;

b) Aukščiausiojo Teismo nagrinėjamas bylas dėl drausminių procedūrų, vykdomų pagal šiuos įstatymus:

<...>

– *ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych* (1997 m. rugpjūčio 21 d. Karo teismų sistemos įstatymas, *Dz. U.*, 2017 m., 2243 ir 2265 p. ir 2018 m. 3 ir 5 p.) (1997 m. rugpjūčio 21 d. Įstatymas dėl karo teismų sistemos),

<...>

ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (2001 m. liepos 27 d. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymas);

<...>

2. Drausmės bylų kolegiją sudaro:

1) pirmasis skyrius;

2) antrasis skyrius.

3. Pirmasis skyrius nagrinėja:

1) bylas dėl Aukščiausiojo Teismo teisėjų;

2) bylas dėl teisėjų ir prokurorų, susijusias su drausminiais nusižengimais, turinčiais tyčinės nusikalstamos veikos, už kurią taikoma atsakomybė pagal valstybinį kaltinimą, požymių, ir nusižengimais, nurodytais 97 straipsnio 3 dalyje minimame pareiškime.

4. Antrasis skyrius nagrinėja:

1) apeliacinius skundus dėl pirmosios instancijos drausmės teismų sprendimų bylose dėl teisėjų ir prokurorų, taip pat dėl sprendimų ir nutarčių, kurie užkerta kelią galimybei priimti sprendimą dėl esmės;

2) kasacinius skundus dėl sprendimų drausminėse bylose;

3) skundus dėl Nacionalinės teisėjų tarybos sprendimų.“

10. 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo 29 straipsnyje nustatyta:

„Aukščiausiojo Teismo teisėjus skiria Lenkijos Respublikos Prezidentas, remdamasis Lenkijos nacionalinės teisėjų tarybos siūlymu.“

2. Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos (toliau – NTT)

11. *Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa* (2011 m. gegužės 12 d. Įstatymas dėl Nacionalinės teisėjų tarybos; *Dz. U.*, 2018 m., 389, 848, 1045 p.; toliau – NTT įstatymas) 3 straipsnyje numatyta:

„2. Taryba taip pat vykdo kitas įstatymuose nustatytas užduotis, visų pirma:

4) renka kaltintoją drausmės bylose, [lenkų k. *rzecznik dyscyplinarny*], iškeltose bendrosios kompetencijos teismų teisėjams ir teisėjams stažuotojams, taip pat – kaltintoją drausmės bylose, iškeltose karo teismų teisėjams.“

12. NTT įstatymo 7 straipsnyje nustatyta:

„Aukščiausiojo Teismo pirmasis pirmininkas, Aukštojo administracinio teismo pirmininkas ir teisingumo ministras yra Tarybos nariai visą savo pareigų ėjimo laikotarpį.“

13. NTT įstatymo 8 straipsnyje nustatyta:

„1. Lenkijos Respublikos Prezidento paskirtas asmuo atlieka savo funkcijas Taryboje nenustačius kadencijos laikotarpio ir gali būti bet kuriuo metu atšauktas.

2. Lenkijos Respublikos Prezidento paskirto asmens kadencija baigiasi ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo Prezidento kadencijos pabaigos arba nuo datos, kai Lenkijos Respublikos Prezidento vieta tampa laisva.“

14. NTT įstatymo 9 straipsnyje nustatyta:

„1. Seimas [Lenkijos Parlamento žemieji rūmai] iš savo narių tarpo išrenka keturis Tarybos narius ketverių metų laikotarpiui.

2. Senatas [Lenkijos Parlamento aukštieji rūmai] iš senatorių tarpo išrenka du minėtos Tarybos narius ketverių metų laikotarpiui.

3. Seimo ir Senato išrinkti Tarybos nariai vykdo savo pareigas iki naujų narių išrinkimo.“

15. NTT įstatymo 9a straipsnyje nustatyta:

„1. Seimas iš Aukščiausiojo Teismo, bendrosios kompetencijos teismų, administracinių teismų ir karo teismų teisėjų tarpo išrenka penkiolika Tarybos narių bendrai ketverių metų kadencijai.

2. Skirdamas 1 dalyje nurodytus narius Seimas pagal galimybes atsižvelgia į poreikį užtikrinti, kad Taryboje būtų atstovaujama skirtingų rūšių ir lygių teismams.

3. Bendra naujų Tarybos narių, išrinktų iš teisėjų tarpo, kadencija prasideda kitą dieną po jų išrinkimo. Ankstesnės kadencijos Tarybos nariai atlieka savo funkcijas iki bendros naujų Tarybos narių kadencijos pradžios.“

16. NTT įstatymo 11a straipsnyje numatyta:

„2. Kandidatą į Tarybos narius gali siūlyti grupės, kurias sudaro ne mažiau kaip: 1) du tūkstančiai Lenkijos Respublikos piliečių, kuriems yra suėję aštuoniolika metų ir kurie yra teisiškai visiškai veiksnūs ir visiškai naudojami pilietinėmis teisėmis; 2) dvidešimt penki teisėjai, išskyrus į pensiją išėjusius teisėjus.“

17. NTT įstatymo 11d straipsnyje taip pat nustatyta:

- „1. Seimo maršalka per 7 dienų kreipiasi į deputatų klubus, kurie paskiria kandidatus į Tarybos narius.
2. Atstovų klubas paskiria ne daugiau kaip devynis kandidatus į Tarybos narius iš teisėjų, kurių pavardės buvo pateiktos 11a straipsnyje nustatyta tvarka.
3. Jei bendras atstovų, kuriuos paskiria deputatų klubai, skaičius yra mažesnis nei penkiolika, Seimo prezidiumas 11a straipsnyje nustatyta tvarka atranka kandidatus iš tokių kandidatų, kad jų skaičius būtų penkiolika.
4. Kompetentingas Seimo komitetas iš kandidatų, paskirtų pagal šio straipsnio 2 ir 3 dalis, sudaro kandidatų sąrašą, išrenka penkiolika kandidatų į Tarybos narius su sąlyga, kad į sąrašą bus įtrauktas bent po vieną kiekvieno deputatų klubo, veikiančio bent 60 dienų laikotarpį nuo Seimo kadencijos, kurioje vyksta rinkimai, pirmosios sesijos dienos, paskirtą kandidatą, su sąlyga, kad tą kandidatą klubas paskyrė pagal 2 dalyje nurodytą paskyrimo procedūrą.
5. Seimas kitame Seimo posėdyje išrenka Tarybos narius bendrai ketverių metų kadencijai balsų dauguma, kurią sudaro trijų penktadalių balsavusių narių skaičius ir kai yra ne mažiau kaip pusė statutinių pavaduojančių balsų, balsuojant už 4 dalyje nurodytą kandidatų sąrašą.
6. Jei Tarybos nariai nėra renkami šio straipsnio 5 dalyje nustatyta tvarka, Seimas absoliučia balsų dauguma išrenka Tarybos narius balsų dauguma, dalyvaujant ne mažiau kaip pusei statutinių pavaduotojų balsų, balsuojant dėl 4 dalyje nurodyto kandidatų sąrašo. <...>“

3. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymas

18. *Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych* (2001 m. liepos 27 d. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymas; *Dz. U.* 2018 m., 23, 3, 5, 106, 138, 771, 848, 1000, 1045, 1443 p.; toliau – Bendrosios kompetencijos teismų įstatymas) 22a straipsnyje numatyta:

„5. Teisėjas arba teisėjas stažuotojas, kurio vykdomos užduotys buvo pakeistos taip, kad pasikeitė jo pareigų apimtis, visų pirma dėl to, kad buvo perkeltas į kitą atitinkamo teismo skyrių, gali [NTT] pateikti skundą per septynias dienas nuo pranešimo apie naujos pareigų apimtį nustatymą dienos. Skundas negali būti teikiamas, jeigu:

- 1) teisėjas arba teisėjas stažuotojas perkeliamas į skyrių, kuriame nagrinėjamos tos pačios srities bylos;
 - 2) jam patikimos pareigos tame pačiame skyriuje laikantis kitiems teisėjams taikomos tvarkos, visų pirma kai atšaukiamas skyrimas eiti pareigas tam tikrame skyriuje arba suteikiama kita specializacija.
6. 5 dalyje nurodytas skundas turi būti pateiktas per teismo pirmininką, kuris teisėjui priskyrė skunde nurodytas pareigas. Teismo pirmininkas skundą ir savo poziciją dėl konkrečios bylos pateikia [NTT] per 14 dienų nuo skundo gavimo dienos. [NTT] priima teisėjo skundą tenkinantį arba atmetantį sprendimą, atsižvelgdama į 1 dalyje nurodytas aplinkybes. [NTT] neturi pateikti savo sprendimo, kurį priima dėl 5 dalyje nurodyto skundo, motyvų. [NTT] sprendimas neskundžiamas. Iki sprendimo priėmimo teisėjas arba teisėjas stažuotojas eina savo ankstesnes pareigas.“

19. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 82c straipsnyje numatyta:

„Teisėjas privalo vykdyti savo funkcijas, susijusias su jam pavestomis drausmės teismo prie apeliacinio teismo teisėjo pareigomis.“

20. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 107 straipsnyje numatyta:

„1. Už tarnybinį nusižengimą, be kita ko, už akivaizdų ir šiurkštų teisės normų pažeidimą ir savo pareigų prestižo menkinimą (drausminį nusižengimą), teisėjui taikoma drausminė atsakomybė.

2. Drausminė atsakomybė teisėjui taikoma ir už jo elgesį prieš jam pradedant eiti pareigas, jeigu iš tokio elgesio matyti, kad jis netinkamai ėjo tuo metu užimamas tarnybines pareigas arba pasirodė esąs netinkamas eiti teisėjo pareigas.“

21. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 109a straipsnyje numatyta:

„1. Galutinis drausmės teismo sprendimas skelbiamas viešai.

2. Drausmės teismas gali nuspręsti viešai neskelbti sprendimo, jeigu to reikia siekiant įgyvendinti drausminės procedūros tikslus arba apsaugoti teisėtą privatų interesą. <...>.“

22. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 110 straipsnyje numatyta:

„1. Teisėjams iškeltose drausmės bylose sprendimus priima:

1) pirmojoje instancijoje:

a) drausmės teismų prie apeliacinių teismų trijų teisėjų kolegijos;

b) Aukščiausiojo Teismo kolegija, kurią sudaro du drausmės bylų kolegijos teisėjai ir vienas Aukščiausiojo Teismo tarėjas – bylose dėl drausminių nusižengimų, turinčių tyčinės nusikalstamos veikos, už kurią taikoma atsakomybė pagal valstybinį kaltinimą, požymius, taip pat tyčinės mokestinės nusikalstamos veikos atvejais ir bylose, kuriose Aukščiausiasis Teismas kreipėsi su prašymu išnagrinėti drausmės bylą ir konstatuoti nusižengimą;

2) antrojoje instancijoje – Aukščiausiojo Teismo kolegija, kurią sudaro du drausmės bylų kolegijos teisėjai ir vienas Aukščiausiojo Teismo tarėjas.“

23. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 110a straipsnyje numatyta:

„1. Teisingumo ministras, pasikonsultavęs su [NTT], į drausmės teismo prie apeliacinio teismo teisėjo pareigas skiria bendrosios kompetencijos teismo teisėją, turintį ne mažesnę kaip dešimties metų teisėjo stažą.“

24. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 112 straipsnyje numatyta:

„3. Teisingumo ministras ketverių metų kadencijai skiria kaltintoją drausmės bylose, kurios iškeltos bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, ir du kaltintojo drausmės bylose pavaduotojus.“

25. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 112b straipsnyje nustatyta:

„1. Teisingumo ministras gali paskirti kaltintoją drausmės bylose, iškeltose konkrečiam teisėjui. Teisingumo ministrui paskyrus kaltintoją konkrečioje drausmės bylose, kiti kaltintojai šioje bylose nedalyvauja.

2. Kaltintoju drausmės bylose teisingumo ministras skiria bendrosios kompetencijos teismų arba Aukščiausiojo Teismo teisėją. Drausminių nusižengimų, turinčių tyčinės nusikalstamos veikos, už kurią taikoma atsakomybė pagal valstybinį kaltinimą požymius, atveju kaltintoju drausmės bylose teisingumo ministras gali skirti vieną iš valstybės prokuroro [lenkų k. *Prokurator Krajowy*] nurodytą

prokurorų. Pagrįstais atvejais, visų pirma teisingumo ministro paskirto kaltintojo drausmės bylose mirties arba ilgą laiką trunkančio negalėjimo vykdyti savo pareigų atveju, teisingumo ministras į šio asmens vietą paskiria kitą teisėją, o drausminių nusižengimų, turinčių tyčinės nusikalstamos veikos, už kurią taikoma atsakomybė pagal valstybinį kaltinimą, požymius, atveju – kitą teisėją arba prokurorą.

3. Teisingumo ministro paskirtas kaltintojas drausmės bylose gali pradėti procedūrą, kai gauna teisingumo ministro prašymą arba prašymą prisijungti prie vykdomos procedūros.

4. Kai teisingumo ministras paskiria kaltintoją drausmės bylose, tai prilygsta prašymui pradėti tyrimą arba drausminę procedūrą.“

26. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 114 straipsnyje nustatyta:

„1. Kaltintojas drausmės bylose atlieka tyrimą gavęs teisingumo ministro, apeliacinio teismo arba apygardos teismo pirmininko, apeliacinio teismo arba apygardos teismo kolegijos, [NTT] prašymą, taip pat savo iniciatyva, jeigu prieš tai nustato aplinkybes, atitinkančias drausminio nusižengimo požymius. Tyrimas turi būti atliktas per trisdešimt dienų nuo kaltintojo drausmės bylose veiksmo atlikimo.

<...>

9. Jeigu gavęs kompetentingos institucijos prašymą kaltintojas drausmės bylose nenustato pagrindo pradėti drausminę procedūrą, jis priima sprendimą dėl atsisakymo ją pradėti. Sprendimo kopija įteikiama institucijai, kuri pateikė prašymą pradėti procedūrą, ir atitinkamai apygardos arba apeliaciniam teismui ir kaltinamajam. Sprendimo kopija taip pat įteikiama teisingumo ministrui, o šis per trisdešimt dienų gali pateikti prieštaravimą. Pateikus prieštaravimą, drausminė byla turi būti pradėta, o teisingumo ministro nurodymai dėl tolesnės procedūros eigos yra privalomi kaltintojui drausmės bylose.

10. Jeigu per drausminę procedūrą nenustatoma pagrindo drausmės teismui pateikti prašymą nagrinėti drausmės bylą, kaltintojas drausmės bylose priima sprendimą nutraukti drausminę procedūrą.

11. Per septynias dienas nuo 10 dalyje nurodyto sprendimo įteikimo kaltinamasis, prašymą dėl drausminės procedūros pateikusi institucija ir atitinkama kolegija gali pateikti skundą drausmės teismui.“

27. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 115a straipsnyje numatyta:

„1. Reikiamą informaciją gavusiam kaltinamajam arba jo gynėjui neatvykus į posėdį dėl bylos nagrinėjimo ar į teismo posėdį ir nenurodžius pateisinamos priežasties, bylos nagrinėjimas nestabdomas.

2. Jeigu byla negali būti nagrinėjama dėl to, kad kaltinamasis negali atvykti dėl pateisinamos priežasties ir jis neturi gynėjo, drausmės teismas jam skiria valstybės garantuojamą gynėją ir nustato šiam terminą susipažinti su bylos medžiaga.

3. Drausmės teismas nagrinėja bylą, nepaisant pateisinamo kaltinamojo arba jo gynėjo nedalyvavimo, išskyrus tuos atvejus, kai tai prieštarauja vykdomos drausminės procedūros interesams.“

28. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 115b straipsnyje numatyta:

„1. Nusprendęs, kad, remiantis kaltintojo drausmės bylose surinkta medžiaga, nusižengimo aplinkybės ir kaltinamojo kaltė nekelia abejonių ir pakanka skirti 109 straipsnio 1 dalies 1–3 punktuose nurodytas sankcijas, drausmės teismas gali priimti nutartį.

2. Nutartį priima drausmės teismas, kurį sudaro vienas teisėjas.

3. Nutartimi skiriama sankcija, numatyta 109 straipsnio 1 dalies 2a punkte, gali siekti nuo 5 % iki 10 % pagrindinio darbo užmokesčio dydžio laikotarpiu nuo šešių mėnesių iki vieno metų.“

29. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 115c straipsnyje numatyta:

„Vykdant drausminį procesą gali būti naudojami įrodymai, surinkti baudžiamojo proceso tikslais, remiantis *Kodeks postępowania karnego* (Lenkijos baudžiamojo proceso kodeksas) 168b straipsnyje, 237 straipsnyje arba 237a straipsnyje numatyta tvarka, arba gauti vykdant operatyvinį patikrinimą.“

30. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 125 straipsnyje numatyta:

„[NTT], Aukščiausiojo Teismo pirmasis pirmininkas ir teisingumo ministras gali prašyti atnaujinti drausminę procedūrą.“

31. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 126 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Drausminė procedūra prieš kaltinamąjį gali būti atnaujinta, jeigu buvo nutraukta, buvo priimtas nuosprendis dėl įvykdytos nusikalstamos veikos arba jeigu per penkerius metus nuo procedūros nutraukimo arba nuosprendžio priėmimo paaiškėja naujos aplinkybės ar nauji įrodymai, kurie galėtų pagrįsti atsakomybės taikymą arba griežtesnės sankcijos skyrimą.“

32. Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 129 straipsnyje numatyta:

„1. Drausmės teismas gali sustabdyti teisėjo įgaliojimus, jeigu prieš jį vykdoma drausminė procedūra arba sprendžiama dėl jo neveiksmo pripažinimo, taip pat jeigu priimamas sprendimas, leidžiantis taikyti teisėjui baudžiamąją atsakomybę.

2. Jeigu drausmės teismas priima sprendimą, leidžiantį taikyti teisėjui baudžiamąją atsakomybę už tyčinį nusikaltimą pagal valstybinį kaltinimą, jis *ex officio* sustabdo teisėjo įgaliojimus.

3. Drausmės teismas, sustabdydamas teisėjo įgaliojimus, nuo 25 % iki 50 % sumažina jo darbo užmokestį įgaliojimų sustabdymo laikotarpiu. Tai netaikoma asmenims, kurių atžvilgiu vykdomas procesas dėl neveiksmo pripažinimo.

3a. Jeigu drausmės teismas priima sprendimą į pensiją išėjusiam teisėjui taikyti baudžiamąją atsakomybę už tyčinę nusikalstamą veiką, už kurią taikoma atsakomybė pagal valstybinį kaltinimą, teismas *ex officio* sumažina jam mokamą pensiją nuo 25 % iki 50 %, kol vyksta drausminis procesas.

4. Jeigu drausminis procesas sustabdomas arba baigiasi išteisinimu, kompensuojama visa nesumokėto atlyginimo arba neišmokėtos pensijos suma.“

III. Faktinės bylos aplinkybės, pagrindinės bylos ir prejudiciniai klausimai

33. Byla C-558/18 yra susijusi su Lovičiaus miesto, Lenkija (toliau – savivaldybė), *Sąd Okręgowy w Łodzi, Wydział I Cywilny* (Lodzės apygardos teismas, pirmasis civilinis padalinys) pareikštu ieškiniu Valstybės išdui, atstovaujamam Lodzės vaivados (toliau – Valstybės išdas).

34. Remiantis nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, ieškinys susijęs su *Ustawa dochodach jednostek samorządu terytorialnego* (2003 m. lapkričio 13 d. Vietos savivaldos administracinių vienetų pajamų įstatymas; *Dz. U.* 2017 m., 1453, 2203, 2260 p. ir 2018 m., 317 p.) 49 straipsnio taikymu. Savivaldybė tvirtina, kad už 2005–2015 m. gavo nepakankamai lėšų centrinės

valdžios deleguotoms užduotims vykdyti, ir siekia, kad būtų sumokėti 2 357 148 Lenkijos zlotai (PLN) šioms išlaidoms padengti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, jog tikėtina, kad sprendimas byloje bus nepalankus Valstybės išdui. Dėl to prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš tiesų baiminasi, kad tuo atveju, jei bus priimtas konkretus sprendimas byloje, drausminės procedūros bus pradėtos prieš teisėjus, įeinančius į sprendimą toje byloje priimančio teismo sudėtį.

35. Byla C-563/18 susijusi su baudžiamąja byla, kurią *Sąd Okręgowy w Warszawie w VIII Wydziale Karnym* (Varšuvos apygardos teismas, aštuntasis baudžiamųjų bylų skyrius), kuriam vadovauja teisėjas Igor Tuleya, iškėlė *Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową* (iš pradžių *Prokuratura Okręgowa w Płocku*) (Generalinis prokuroras, atstovaujamas Nacionalinės prokuratūros, Lenkija [iš pradžių Plocko apygardos prokuratūra, Lenkija]) iškėlė prieš VX, WW ir XV (toliau – atsakovai).

36. Remiantis nutartimi dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pagrindinė byla yra susijusi su *Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową* (iš pradžių *Prokuratura Okręgowa w Płocku*) (Generalinis prokuroras, atstovaujamas Nacionalinės prokuratūros [iš pradžių Plocko apygardos prokuratūra]) tyrimu dėl organizuotos nusikalstamos grupės narių veiklos, kuri, be kita ko, susijusi su asmenų žudymu ir žmonių grobimu, kad būtų gauta pinigų už jų paleidimą į laisvę. Atsakovai pripažino jiems pareikštus kaltinimus ir kreipėsi dėl bendradarbiaujančio liudininko statuso dėl jų bendradarbiavimo su teisėsaugos institucijomis. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad turės nuspręsti, ar išimtinai sušvelninti bausmę pagal Lenkijos baudžiamojo kodekso 60 straipsnio 3–5 dalis. Dėl tokios švelnesnės bausmės taikymo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš tiesų bijo, kad tuo atveju, jei bus priimtas konkretus sprendimas byloje, gali būti pradėta drausminė procedūra prieš teisėjus, įeinančius į sprendimą toje byloje priimančio teismo sudėtį, visų pirma prieš teisėją Igor Tuleya.

37. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai abejoja, ar nauja Lenkijoje prieš teisėjus pradedamų drausminių procedūrų tvarka atitinka ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą¹⁰. Jie nurodo, kad dėl su teisėjais susijusių drausminių procedūrų sistemos pakeitimų, priimtų 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymu, siejamu su NTT įstatymu ir Bendrosios kompetencijos teismų įstatymu, Teisingumo ministras, kuris taip pat yra ir generalinis prokuroras, įgijo įtaką inicijuoti ir vykdyti teisėjų drausmines procedūras. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai laikosi nuomonės, kad dėl priimto drausminių procedūrų modelio drausmės teismai gali tapti priemone pašalinti asmenis, priėmusius sprendimus, kuriems valdžios institucijos nepritaria, o tai gali paralyžiuoti teisėjų darbą dėl grasinimo pradėti drausminę procedūrą dėl priimtų teismo sprendimų, taigi kelti tiesioginę grėsmę teisėjų nepriklausomumui, taip pat pavojų, kad teisminės institucijos bus naudojamos politiniais tikslais. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai, be kita ko, pateikia šias pastabas.

38. Pirma, naujai sukurtos Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos (toliau – Drausmės bylų kolegija), kuri nagrinėja drausmės bylas, susijusias su teisėjais, narius skiria Respublikos Prezidentas NTT siūlymu. Vis dėlto NTT narius dabar visų pirma renka teisės aktų leidybos institucijos, taigi jos nariai atspindi politinės partijos Lenkijoje sprendimus. Tai patvirtina NTT kandidatų į Drausmės bylų kolegiją atranka, o tai kelia susirūpinimą dėl drausminių procedūrų teisėjų atžvilgiu sąžiningumo ir nešališkumo. NTT taip pat tapo kvazidrausmine institucija, kuri nagrinėja apeliacinius skundus dėl teismų pirmininkų sprendimų dėl teisėjo perkėlimo į kitą teismo skyrių.

¹⁰ Jie visų pirma nurodo 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117) ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Minister for Justice and Equality (Teisingumo sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586.

39. Be to, teisingumo ministras tiesiogiai skiria drausmės teismų teisėjus apeliaciniuose teismuose, o galiojančios nuostatos įpareigoja teisėjus atlikti drausmės teismo teisėjo funkcijas, nes teisėjo atsisakymas tai daryti reiškia, kad gali būti pradėtos drausminės procedūros prieš tą teisėją. Teisingumo ministras taip pat skiria kaltintoją drausmės bylose ir du kaltintojų pavaduotojus, kurie gali inicijuoti drausmines procedūras prieš teisėjus. Sukurtas naujas organas, vadinamas „teisingumo ministro kaltintoju“ drausmės bylose, kurį teisingumo ministras skiria nagrinėti konkrečias bylas, susijusias su teisėjais, ir kuris užima privilegijuotą padėtį, nes dėl jo paskyrimo kiti kaltintojai drausmės bylose negali dalyvauti konkrečioje byloje. Teisingumo ministras gali prieštarauti kaltintojo drausmės bylose sprendimui nepradėti bylos proceso, o dėl to toks procesas gali būti tęsiamas neribotą laiką.

40. Taip pat susirūpinimą kelia tai, kad teisėjams, kuriems taikomos drausminės procedūros, suteikiamos procedūrinės garantijos yra ribotos. Visų pirma drausmės teismas gali nagrinėti bylą, nepaisant kaltinamo teisėjo arba jo atstovo pateisinamo nedalyvavimo; yra galimybė priimti nutartį ir naudoti įrodymus, gautus darant nusikalstamą veiką prieš teisėją; neaiškiai apibrėžiama nusižengimų, už kuriuos gali būti taikoma teisėjų atsakomybė, apibrėžtis; teisingumo ministras gali prašyti, kad tam tikrais atvejais būtų atnaujinta drausminė procedūra, o tai reiškia, kad drausmės teismo sprendimas neužkerta kelio kaltinamą teisėją vėliau laikyti atsakingu už tą pačią veiką.

41. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai nurodo, kad nauja su teisėjais susijusių drausminių procedūrų tvarka ir 2017 m. Aukščiausiojo Teismo įstatymo, NTT įstatymo ir Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų, nurodytų nutartyse dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nuostatos yra itin svarbios sprendimams, kurie turi būti priimti pagrindinėse bylose, nes tie sprendimai gali būti susiję su teisėjų sprendimu tais atvejais, kai taikomos politiškai motyvuotos drausminės nuobaudos, remiantis tais Lenkijos įstatymais. Jų nuomone, tai pažeidžia ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, todėl šios nuostatos aiškinimas yra labai svarbus, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai galėtų priimti sprendimą. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai taip pat laikosi nuomonės, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos aiškinimas yra reikšmingas pagrindinėse bylose, nes pagal SESV 267 straipsnį jiems suteikiama tam tikra diskrecija nustatyti Sąjungos teisės aktų nuostatas, pagal kurias turi būti priimti sprendimai pagrindinėse bylose, o Lenkijos teisės nuostatos, susijusios su teisėjų atžvilgiu vykdomomis drausminėmis procedūromis, yra realiai, o ne tik hipotetiškai susijusios su priimtais sprendimais tokiose bylose.

42. Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai taip pat nurodo, kad jie yra Europos teismai, nes bylos Sąjungos teisės srityje, kaip nurodyta ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, priklauso jų jurisdikcijai.

43. Tokiomis aplinkybėmis *Sąd Okręgowy w Łodzi* (Lodzės apygardos teismas) byloje C-558/18 nutarė sustabdyti nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad joje numatyta valstybių narių pareigai nustatyti teisių gynimo priemonės, būtinas užtikrinti veiksmingai teisminei apsaugai Sąjungos teisei priklausančiose srityse, prieštarauja nuostatos, kuriomis labai padidinama teisėjams Lenkijoje pradedamų drausminių procedūrų nepriklausomumo pažeidimo rizika dėl:

- 1) politinio poveikio vykdant drausmines procedūras;
- 2) rizikos, kad drausminės priemonės bus skiriamos siekiant vykdyti politinę teismų sprendimų turinio kontrolę; ir
- 3) galimybės teisėjams pradedamose drausminėse procedūrose naudoti [darant nusikalstamą veiką] gautus įrodymus?“

44. *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) taip pat nutarė sustabdyti bylos C-563/18 nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Europos Sąjungos sutarties 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad joje numatyti valstybių narių pareigai nustatyti teisių gynimo priemonės, būtinas užtikrinti veiksmingai teisminei apsaugai Sąjungos teisei priklausančiose srityse, prieštarauja nuostatos, kuriomis pašalinamos Lenkijoje prieš teisėjus pradedamų drausminių procedūrų nepriklausomumo garantijos darant politinę įtaką drausminių procedūrų eigai ir didinant riziką, kad drausminės priemonės bus skiriamos siekiant vykdyti politinę teismų sprendimų turinio kontrolę?“

IV. Įvykiai po prašymų priimti prejudicinį sprendimą

45. Remdamiesi Teisingumo Teismo rekomendacijų¹¹ 24 dalimi, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai pateikė raštus, kuriais papildomi jų prašymai priimti prejudicinį sprendimą, kad informuotų Teisingumo Teismą apie įvykius, kurie įvyko po tų prašymų pateikimo.

46. Kalbant apie bylą C-558/18, pažymėtina, jog, remiantis pirmuoju 2018 m. gruodžio 7 d. raštu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, nurodė, kad kaltintojo drausmės bylose, iškeltose bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, pavaduotojas teisėjai Ewa Maciejewska, kuri priėmė nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje C-558/18, įteikė šaukimą kaip liudytojai dalyvauti 2018 m. rugsėjo 20 d. apklausoje „dėl kolegijos pirmininkės teismo nešališkumo apribojimo“ pagrindinėje byloje. Šis kaltintojas drausmės bylose taip pat paprašė *Sąd Okręgowy w Łodzi* (Lodzės apygardos teismas) pirmininko pateikti jam informaciją dėl bylų, kuriose buvo pareikšti mokėjimo reikalavimai ir kurios paskirtos nagrinėti *Sąd Okręgowy w Łodzi* (Lodzės apygardos teismas) I-ajam civilinių bylų skyriui nuo 2015 m. sausio mėn. iki 2018 m. rugpjūčio 31 d., skaičiaus, taip pat sąrašą bylų, kuriose apygardos teismo teisėja Ewa Maciejewska paskirta teisėja pranešėja, taip pat nurodyti, kokio pobūdžio sprendimai buvo priimti, įskaitant informaciją apie bylų, kuriose surašyti sprendimų motyvai, numerius.

47. Pagal antrąjį 2018 m. gruodžio 11 d. raštą byloje C-558/18 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad teisėja Ewa Maciejewska gavo prašymą, kurį pateikė kaltintojo drausmės bylose, iškeltose bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, pavaduotojas, pateikti „rašytinį pareiškimą <...> dėl to, kad [prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas] galbūt viršijo įgaliojimus, kai pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nesilaikydamas [SESV] 267 straipsnyje nurodytų reikalavimų“.

48. Kalbant apie bylą C-563/18, pažymėtina, jog pagal pirmąjį 2018 m. spalio 30 d. raštą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad teisėjas Igor Tuleya dalyvauja šešiose procedūrose, kurias vykdo kaltintojas drausmės bylose, iškeltose bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, o viena iš jų susijusi su prašymu priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų pateiktais tokiais prašymais byloje C-558/18 ir C-563/18.

¹¹ Teisingumo Teismo rekomendacijų 24 dalyje numatyta: „[k]adangi procesas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą suponuoja, kad šį prašymą pateikusiam teisme iš tikrųjų nagrinėjama byla, šis teismas turi informuoti Teisingumo Teismą apie visus procesinius veiksmus, galinčius turėti poveikio jo prašymui, ypač apie reikalavimų atsisakymą, draugišką ginčo sprendimą arba kitą aplinkybę, dėl kurios nutraukiamas teismo procesas“.

49. Remiantis antruoju 2018 m. gruodžio 12 d. raštu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas byloje C-563/18 visų pirma nurodė, kad teisėjas Igor Tuleya dalyvauja 7 procedūrose, kurias vykdo kaltintojas drausmės bylose, iškeltose bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, ir kad jis gavo kaltintojo drausmės bylose, iškeltose bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, pavaduotojo prašymą pateikti „rašytinį pareiškimą dėl to, kad [prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas] galbūt viršijo įgaliojimus, kai pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą, nesilaikydamas [SESV] 267 straipsnyje nurodytų reikalavimų“.

V. Procesas Teisingumo Teisme

50. Teisingumo Teismo sprendimu šios bylos buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas teismo sprendimas.

51. 2018 m. spalio 1 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi¹² atmesti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų prašymai nagrinėti šias bylas pagal pagreitintą procedūrą, numatytą Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje.

52. 2018 m. lapkričio 12 d. sprendimu Teisingumo Teismo pirmininkas pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 53 straipsnio 3 dalį šioms byloms suteikė pirmenybę.

53. Pastabas raštu dėl prejudicinių klausimų šiose bylose pateikė *Skarb Państwa – Wojezoda Łódzki* (Valstybės išdas, atstovaujamas Lodzės vaivados), *Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową* (iš pradžių *Prokuratura Regionalna w Łodzi*) (Generalinis prokuroras, atstovaujamas Nacionalinės prokuratūros, Lenkija [iš pradžių Lodzės regiono prokuratūra, Lenkija]) ir *Prokurator Generalny zastępowany przez Prokuraturę Krajową* (iš pradžių *Prokuratura Okręgowa w Płocku*) (Generalinis prokuroras, atstovaujamas Nacionalinės prokuratūros [iš pradžių Plocko apygardos prokuratūra]) (toliau – generalinis prokuroras), Nyderlandų vyriausybė, Latvijos Respublika, Lenkijos Respublika ir Europos Komisija.

54. Generalinis prokuroras, *Rzecznik Praw Obywatelskich* (Žmogaus teisių komisaras, Lenkija), Lenkijos Respublika, ELPA priežiūros institucija ir Europos Komisija buvo išklaustytos per 2019 m. birželio 18 d. posėdį¹³.

VI. Šalių pastabų santrauka

A. Procesiniai prieštaravimai

55. Valstybės išdas ir Lenkija tvirtina, kad pagrindinės bylos yra tik vidaus situacijos ir nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Valstybės išdas pabrėžia, kad ESS 19 straipsnio 1 dalis nėra susijusi su pagrindine byla, ir nė viena išimtis, susijusi su vidaus situacijomis pagal jurisprudenciją, nepateisina Teisingumo Teismo jurisdikcijos¹⁴.

¹² Nutartis *Miasto Łowicz ir Prokuratura Okręgowa w Płocku* (C-558/18 ir C-563/18, nepaskelbta Rink., EU:C:2018:923).

¹³ Nors Drausmės bylų kolegija nėra vienos iš pagrindinių bylos šalių, todėl negali dalyvauti nagrinėjant šias bylas pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamentą, Teisingumo Teismo pirmininkas 2019 m. birželio 14 d. sprendimu priėmė Lenkijos pateiktą Drausmės bylų kolegijos dokumentą, t. y. 2019 m. birželio 4 d. Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos rezoliuciją Nr. 8, kurioje pateikta šios kolegijos pozicija dėl šių atvejų (žr. šios išvados 17 ir 30 išnašas).

¹⁴ Valstybės išdas visų pirma nurodo 1990 m. spalio 18 d. Sprendimą *Dzodzi* (C-297/88 ir C-197/89, EU:C:1990:360); 2006 m. gruodžio 5 d. Sprendimą *Cipolla ir kt.* (C-94/04 ir C-202/04, EU:C:2006:758) ir 2016 m. lapkričio 15 d. Sprendimą *Ullens de Schooten* (C-268/15, EU:C:2016:874).

56. Lenkija, prie kurios prisijungė generalinis prokuroras, be kita ko, tvirtina, kad taisyklės dėl teisėjams taikomų drausminių procedūrų priklauso valstybių narių kompetencijai, todėl jas vertinant Sąjungos teisė netaikoma. Lenkijos nuomone, konkretūs standartai, susiję su drausminėmis procedūromis, negali būti kildinami iš ESS 19 straipsnio 1 dalies. Per posėdį Lenkija pabrėžė, kad, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija¹⁵, valstybių narių priemonės turi iš tiesų, o ne potencialiai, patekti į sritis, kurioms taikoma Sąjungos teisė pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Generalinis prokuroras taip pat teigė, kad pagal Lisabonos sutartį valstybių narių kompetencija organizuoti teisingumo sistemą nepasikeitė, kaip nurodyta Vokietijos Federalinio Konstitucinio Teismo sprendime dėl Lisabonos sutarties¹⁶.

57. Komisija, nors ir nepateikdama oficialaus prieštaravimo, teigia, kad išsamumo sumetimais pagrindinės bylos nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Ji atkreipia dėmesį į tai, kad, kalbant apie bylą C-558/18, užduočių viešojo administravimo srityje vykdymas nėra reglamentuojamas Sąjungos teisės aktuose ir konkrečiai nėra valstybės pagalba pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Dėl bylos C-563/18 Komisija taip pat teigia, kad pagrindinė byla susijusi su Lenkijos baudžiamąja teise ir visų pirma nepatenka į 2008 m. spalio 24 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2008/841/TVR dėl kovos su organizotu nusikalstamumu (OL L 300, 2008, p. 42) 4 straipsnio b punkto arba 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų (OL L 65, 2016, p. 1) 7 straipsnio 4 dalies taikymo sritį.

58. Valstybės išdas, generalinis prokuroras, Lenkija ir Komisija teigia, kad prejudiciniai klausimai nepriimtini, nes yra hipotetiniai ir nėra susiję su pagrindinėmis bylomis¹⁷.

59. Valstybės išdas, generalinis prokuroras ir Lenkija tvirtina, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai, be kita ko, nenurodo priežasčių, dėl kurių nagrinėjamas ESS 19 straipsnio 1 dalies aiškinimas arba sąsaja tarp Sąjungos teisės nuostatos ir pagrindinėms byloms taikomų nacionalinių teisės aktų, kaip reikalaujama pagal jurisprudenciją, Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnį ir jo rekomendacijas.

60. Valstybės išdas, generalinis prokuroras ir Lenkija taip pat tvirtina, kad Teisingumo Teismo atsakymas nėra būtinas ginčams pagrindinėse bylose spręsti, nes tie ginčai neturi nieko bendra su drausmine tvarka Lenkijoje, o atitinkamiems teisėjams šiuo metu netaikomos jokios drausminės procedūros. Jų nuomone, prašymai susiję su teisėjų būgštavimais dėl galimų drausminių procedūrų, kurios yra hipotetiniai įvykiai, o Teisingumo Teismas nagrinėjo panašius atvejus sprendimuose *Falciola*¹⁸ ir *Nour*¹⁹ ir dėl jų atmetė prejudicinius klausimus. Jie taip pat teigia, kad jeigu nacionaliniai teismai galėtų pateikti klausimus, nesusijusius su ginčais pagrindinėse bylose, tai pakenktų prejudicinio sprendimo priėmimo procedūros tikslui. Valstybės išdas pabrėžia, kad Teisingumo Teismo jurisprudencija²⁰, kuria buvo sušvelninta prejudicinių klausimų svarbos sprendžiant pagrindinę bylą sąlyga, šioje byloje netaikytina.

15 Lenkija visų pirma nurodo 1997 m. gegužės 29 d. Sprendimą *Kremzow* (C-299/95, EU:C:1997:254, 16 punktas) ir 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, 39 ir 40 punktai).

16 *BVerfG, Urteil vom 30. Juni 2009 (2 BvE 2/08)*, *BVerfE* 123, 267.

17 Atkreipiu dėmesį į tai, kad šioje rezoliucijoje, kurioje išdėstyta jos pozicija šiose bylose (žr. šios išvados 13 išnašą), Drausmės bylą kolegija, be kita ko, tvirtina, kad prejudiciniai klausimai nepriimtini ir neturi dalyko, nes pateikti bylose, kurios nėra susijusios Sąjungos teise, taip pat jie abstraktūs ir hipotetiniai, nes susiję ne su ginčais pagrindinėje byloje, o veikiau su valstybės narės teismų struktūra, kuri priklauso išimtinai tos valstybės narės kompetencijai.

18 1990 m. sausio 26 d. nutartis (C-286/88, EU:C:1990:33).

19 1998 m. gegužės 25 d. nutartis (C-361/97, EU:C:1998:250).

20 Valstybės išdas nurodo 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723) ir 2011 m. vasario 17 d. Sprendimą *Weryński* (C-283/09, EU:C:2011:85).

61. Lenkija ir Komisija pabrėžia, kad to, jog prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai gali priimti sprendimą dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, nepakanka, kad būtų galima nustatyti prejudicinių klausimų priimtinumą, nes jie turi būti aktualūs ir būtini sprendžiant ginčus, nagrinėjamus teismuose. Generalinis prokuroras ir Komisija toliau tvirtina, kad nagrinėjamos bylos skiriasi nuo bylos *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*²¹, nes joje ESS 19 straipsnio 1 dalies aiškinimas buvo svarbus sprendžiant ginčą pagrindinėje byloje.

62. Komisija teigia, kad ESS 19 straipsnio 1 dalis nėra susijusi su ginčų pagrindinėse bylose dalyku ar bet kokių išankstinių klausimų (*quaestio in limine litis*) dėl tų ginčų. Jo nuomone, Teisingumo Teismo atsakymas turėtų būti toks, kad būtų galima pateikti patariamąją nuomonę bendraisiais ar hipotetiniais klausimais ir viršyti SESV 267 straipsnyje nustatytą prejudicinio sprendimo priėmimo mechanizmo ribas, kaip apibrėžta jurisprudencijoje²². Jis pripažįsta, kad negalima atmesti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų susirūpinimo dėl galimybės pradėti drausminę procedūrą jų atžvilgiu, tačiau mano, kad aplinkybės nekeičia fakto, kad prejudiciniai klausimai nepriimtini. Per posėdį Komisija pabrėžė, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai nenurodė jokios aplinkybės, kuria remdamiesi galėtų priimti sprendimą po Teisingumo Teismo atsakymo dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies aiškinimo.

63. Lenkijos žmogaus teisių komisaras ir ELPA priežiūros institucija teigia, kad prejudiciniai klausimai yra priimtini.

64. Lenkijos žmogaus teisių komisaras teigia, kad Sprendimas *Falciola*²³ šioms byloms netaikomas, nes jis buvo priimtas prieš Sutartyse įtvirtinant ESS 19 straipsnio 1 dalį. Jis tvirtina, kad šiose bylose Sąjungos teisės nuostatos visų pirma yra susijusios su poreikiu užtikrinti ESS 19 straipsnio 1 dalies veiksmingumą ir SESV 267 straipsnyje nustatytą prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą. Kaip numatyta Sprendime *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*²⁴, teismų nepriklausomumo apsauga pagal ESS 19 straipsnio 1 dalį pradedama taikyti, kai nacionalinės teisės aktų leidėjas paveda teismui spręsti Sąjungos teisės klausimus ir išplečia visą nacionalinio teismo teisminę veiklą, kad ta nuostata netaptų neveiksminga. Be to, jo nuomone, pagal ESS 19 straipsnio 1 dalį saugomi teisėjai turi turėti galimybę inicijuoti prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrą, nepatirdami jokios rizikos, o šių garantijų nebuvimas yra Sąjungos teisės elementas šiose bylose, nepaisant to, kad buvo pradėti tyrimai prieš prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusius teisėjus.

65. Lenkijos žmogaus teisių komisaras taip pat tvirtina, kad prejudiciniai klausimai nėra hipotetiniai, ir Teisingumo Teismo atsakymas yra būtinas, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai galėtų priimti sprendimą, naudodamiesi ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje numatyta teisėjų nepriklausomumo apsauga. Jis pabrėžia, kad jeigu teisėjai galėtų kelti klausimą dėl teisėjų nepriklausomumo tik jiems iškeltose drausminėse bylose, tai būtų nesuderinama su Sprendimu *Unibet*²⁵, kuriame Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinės teisės nesuderinamumo su Sąjungos teise klausimo, kai asmeniui gresia tam tikros sankcijos, nepakanka, kad būtų užtikrinta veiksminga teisėjų apsauga.

21 2018 m. vasario 27 d. sprendimas (C-64/16, EU:C:2018:117).

22 Komisija visų pirma nurodė 2015 m. birželio 16 d. Sprendimą *Gauweiler ir kt.* (C-62/14, EU:C:2015:400) ir 2017 m. kovo 28 d. Sprendimą *Rosneft* (C-72/15, EU:C:2017:236).

23 1990 m. sausio 26 d. nutartis (C-286/88, EU:C:1990:33).

24 2018 m. vasario 27 d. sprendimas (C-64/16, EU:C:2018:117, 40 punktas).

25 2007 m. kovo 13 d. sprendimas (C-432/05, EU:C:2007:163, 62 ir 64 punktai).

66. ELPA priežiūros institucija teigia, kad iš Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*²⁶ matyti, kad teisėjų nepriklausomumas yra nedalomas. Jos nuomone, nacionaliniai teismai visada veikia kaip Sąjungos teismai, o ne tik sprenddami bylas, konkrečiai susijusias su Sąjungos teise. Todėl ji tvirtina, kad šios bylos priimtinos, nes akivaizdu, kad klausimas dėl Sąjungos teisės turi būti sprendžiamas atsižvelgiant į nacionaliniams teismams keliamus teismų nepriklausomumo reikalavimus.

B. Dėl esmės

67. Lenkijos žmogaus teisių komisaras teigia, kad į prejudicinius klausimus turėtų būti atsakyta teigiamai. Jis teigia, kad, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo jurisprudenciją²⁷, Lenkijos taikomomis priemonėmis dėl drausminių procedūrų neužtikrinama, kad teisėjai būtų apsaugoti nuo pernelyg didelės vykdomosios valdžios institucijų kontrolės. Jis tvirtina, kad, be kita ko, teisingumo ministras skiria drausmės teismų teisėjus į apeliacinius teismus apibrėžtai kadencijai, tačiau kadencija baigiasi, kai teisėjui taikomos drausminės sankcijos, ir būta atvejų, kai teisėjai atsisakė pradėti drausminę procedūrą prieš kitą teisėją, o jiems savo ruožtu buvo pradėtos drausminės procedūros. Jis taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad teisingumo ministras skiria kaltintoją drausmės byloje, iškeltose bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, ir du jo pavaduotojus ir gali pareikšti prieštaravimą dėl kaltintojo sprendimo nepradėti drausminės procedūros, o dėl to reikia pradėti drausminę procedūrą ir teisingumo ministro nurodymai dėl tokios bylos nagrinėjimo yra privalomi tam kaltintojui.

68. Be to, pasak Lenkijos žmogaus teisių komisaro, teisingumo ministras gali paskirti teisingumo ministro kaltintoją, kuris užkerta kelią kitų kaltintojų dalyvavimui, ir tai reiškia, kad reikia pradėti drausminę procedūrą. Jis tvirtina, kad drausminės procedūros gali būti pradėtos netaikant nustatyto termino, kuris pažeidžia reikalavimą išnagrinėti bylas per pagrįstą laikotarpį, ir kad teisingumo ministras gali prašyti atnaujinti drausminę procedūrą, ir dėl to būtų sudarytos sąlygos dar kartą pasmerkti teisėją dėl tų pačių pažeidimų atsiradus naujoms aplinkybėms ar įrodymams.

69. Lenkijos žmogaus teisių komisaras taip pat teigia, kad nėra būtinų teisėjų teisių į gynybą garantijų vykstant drausminėms procedūroms. Visų pirma jis tvirtina, kad drausmės teismas gali nagrinėti bylą, nepaisant pateisinamo kaltinamojo arba jo gynėjo nedalyvavimo, ir kad pagal Įstatymo dėl bendrosios kompetencijos teismų 115c straipsnį įrodymų, surinktų baudžiamojo proceso tikslais, naudojimas nėra pagrįstas vykdant drausmines procedūras, susijusias su teisėjų profesiniu nusižengimu. Jo nuomone, drausminės tvarkos instituciniai aspektai taip pat kelia problemų, įskaitant tai, kad Drausmės bylų kolegijoje dalyvauja neprofesionalūs teisėjai, nes teisinės žinios reikalingos drausminėms byloms spręsti, ir tai, kad Drausmės bylų kolegijos pirmininkas skiria pirmosios instancijos drausmės teismo narius, o tai kelia abejonių, ar toks teismas yra įsteigtas pagal įstatymą.

70. Generalinis prokuroras teigia, kad Lenkijos drausminė tvarka, susijusi su teisėjais, atitinka Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytas teisėjų nepriklausomumo garantijas²⁸, taip pat standartus, nustatytus Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje²⁹. Visų pirma ji nurodo, kad teisingumo ministras gali pradėti drausminę procedūrą ir prieštarauti dėl sprendimo, kuriuo atsisakoma pradėti tokią procedūrą, tačiau jis negali nustatyti procedūros rezultato ir taikyti sankcijų teisėjui. Jos nuomone, Lenkijos drausminės tvarkos režimo reformomis siekiama pagerinti teisėjų

26 2018 m. vasario 27 d. sprendimas (C-64/16, EU:C:2018:117, 37 ir 40 punktai).

27 Lenkijos žmogaus teisių komisaras nurodė 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teisingumo sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67 punktą.

28 Generalinis prokuroras nurodė 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teisingumo sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67 punktą.

29 Generalinis prokuroras nurodė 2018 m. rugsėjo 25 d. EŽTT sprendimą *Denisov prieš Ukrainą* (CE:ECHR:2018:0925JUD007663911) ir 2013 m. sausio 9 d. EŽTT sprendimą *Oleksandr Volkov prieš Ukrainą* (CE:ECHR:2013:0109JUD002172211).

atskaitomybę. Per posėdį ji pabrėžė, kad nėra teisėjų atsakomybės už jų sprendimų turinį ir kad niekam nebuvo iškelta drausminė procedūra dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikimo; tyrimo procedūra, kurioje dalyvavo teisėjai šiose bylose, buvo kitokia, ir ja buvo siekiama paaiškinti, kodėl nutartys dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą buvo identiškos.

71. Lenkija tvirtina, kad Lenkijos teisinėje sistemoje nėra numatyta nuostatų, kurios pažeistų nepriklausomų drausminių procedūrų teisėjų atžvilgiu nagrinėjimo garantijas arba padidintų šių garantijų pažeidimų riziką. Jos nuomone, prašymai susiję su priemonėmis, kurių Lenkijoje nėra, ir yra hipotetiniai, nes juose nenurodyta, kokios konkrečios garantijos buvo pažeistos ir kaip tai buvo padaryta. Be to, Lenkija tvirtina, kad sunku atsakyti į prašymuose pateiktus kaltinimus, nes juos sudaro atrankinis tam tikrų Lenkijos teisės nuostatų, susijusių su drausminėmis procedūromis, pareiškimas kartu su subjektyviais vertinimais, kuriais siekiama suformuluoti bendrą kritiką dėl Lenkijos teisingumo sistemos reformos.

72. Be kita ko, Lenkija tvirtina, kad nei teisingumo ministras, nei kitas vykdomosios valdžios organas nepriima sprendimų dėl drausminių procedūrų ir netaiko drausminių sankcijų teisėjams. Ji atkreipia dėmesį į tai, kad pagal Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 110 ir 110a straipsnius apeliacinių teismų drausmines bylas nagrinėjantys teismai priima sprendimus dėl drausminių bylų, susijusių su bendrosios kompetencijos teismų teisėjais, ir tam tikrais atvejais Drausmės bylų kolegija nagrinėja tokias bylas. Lenkija nurodo, kad pagal Lenkijos Konstitucijos 179 straipsnį Respublikos Prezidentas ir teisingumo ministras, pasikonsultavę su NTT, skiria Drausmės bylų kolegijos teisėjus į apeliacinius teismus 6 metų kadencijai iš bendrosios kompetencijos teismų teisėjų, turinčių bent 10 metų darbo stažą, ir iš teisėjų, paskirtų tai tarnybai pagal Lenkijos Konstituciją. Jos nuomone, teisėjai, kurie nagrinėja drausmines bylas prieš teisėjus, turi oficialias nepriklausomumo garantijas³⁰, įskaitant skyrimą neribotam laikui, nepašalinamumą, atleidimą nuo baudų, atlyginimą ir pareigą nedalyvauti politikoje³¹.

73. Lenkija pabrėžia, kad nei teisingumo ministras, nei kiti politikai nedaro įtakos drausmės teismams ir šių teismų teisėjams visų pirma dėl to, kad: 1) jie nenustato drausmės teismų sudėties, kuri pagal Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 111 straipsnį nustatoma burtų keliu iš tam tikro teismo teisėjų sąrašo; 2) jie negali nagrinėti gairių teisėjams, einantiems pareigas drausmės teismuose; 3) jie negali atleisti drausmės teismų teisėjų; 4) jie negali nušalinti drausmės teismo teisėjo nuo bylos, kurią jis nagrinėja; ir 5) jie neturi teisės kontroliuoti drausmės teismų veiklos.

74. Lenkija pripažįsta, kad teisingumo ministras turi tam tikrus įgaliojimus inicijuoti drausmines procedūras, nes gali reikalauti, kad kaltintojas drausmės bylose pradėtų tyrimą, prieštarauti to kaltintojo sprendimui atsisakyti pradėti drausminę procedūrą arba paskirti tokį kaltintoją konkrečiai bylai nagrinėti. Netgi tokiomis aplinkybėmis Lenkija pabrėžia, kad teisingumo ministras daro netiesioginę įtaką, visų pirma prieštaraudamas sprendimui, kuriuo atsisakoma pradėti drausminę procedūrą, ir neturi jokios įtakos drausmės institucijų inicijuoto teismo proceso rezultatams arba drausmės teismo sprendimui. Per posėdį Lenkija pareiškė, kad teisingumo ministro paskirtas kaltintojas skiriamas tais atvejais, kai būtina sutelkti dėmesį į vieną procedūrą, ir šis organas buvo įsteigtas siekiant palengvinti drausminių kaltintojų darbo krūvį ir nagrinėti bylas, susijusias su sudėtingomis teisinėmis ir faktinėmis aplinkybėmis.

³⁰ Atkreipiu dėmesį į tai, kad šioje rezoliucijoje, kurioje išdėstyta jos pozicija šiose bylose (žr. šios išvados 13 išnašą), Drausmės bylų kolegija, be kita ko, tvirtina, kad jos teisėjai pagal tas pačias taisykles turi visas nepriklausomumo garantijas kaip ir kiti Aukščiausiojo Teismo rūmai ir kad ši kolegija atitinka visus Sąjungos teisės reikalavimus, kuriais siekiama užtikrinti bylos šalių veiksmingą teisminę apsaugą, taip pat atsižvelgiant į drausmines bylas, kuriose dalyvauja teisėjai.

³¹ Lenkija remiasi Lenkijos Konstitucijos 178 straipsnio 2 ir 3 dalimis, 179, 180 ir 181 straipsniais.

75. Lenkija tvirtina, kad drausminių procedūrų atveju teisėjams suteikiamos procesinės teisės garantijos į teisingą bylos nagrinėjimą. Ji tvirtina, kad bylas nagrinėja teismas, veikiantis pagal Bendrosios kompetencijos teismų įstatymą, tose bylose sprendimą priimantiems teisėjams taikomos nešališkumo ir nepriklausomumo garantijos, o drausminės procedūros pagal Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 116 straipsnio 1 dalį yra viešos. Lenkija nurodo, kad taikant drausminę procedūrą laikomasi procesinio lygiateisiškumo ir *ne bis in idem* principų ir kaltinamas teisėjas gali skirti gynybos tarybą teisės klausimais iš teisėjų, prokurorų, teisininkų ar patarėjų, o ligos atveju turi teisę į teismo paskirtą gynėją, kaip numatyta Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 113 straipsnio 1 ir 2 dalyse; teisėjas taip pat naudojasi nekaltumo prezumpcija ir gali pateikti apeliacinį skundą dėl drausmės teismo pirmąja instancija priimto sprendimo, kuris turi būti išnagrinėtas per 2 mėnesių nuo paraiškos pateikimo pagal Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 121 straipsnį. Pasak Lenkijos, Bendrosios kompetencijos teismų įstatymo 107 straipsnyje pateikta drausminių nusižengimų apibrėžtis daugelį metų išliko nepakitusi ir užtikrina lankstumą ir nuspėjamumą. Per posėdį Lenkija pabrėžė, kad nėra jokios drausminės atsakomybės už teismų sprendimų turinį.

76. Kalbėdama apie prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų raštus, kuriais papildomi jų prašymai priimti prejudicinį sprendimą, Lenkija teigia, kad kaltintojas drausmės bylose, iškeltose bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, atsakė į tuose raštuose pateiktą informaciją Komunikate „Dėl tyrimo procedūros dalyvaujant teisėjams Ewa Maciejewska ir Igor Tuleya, susijusiems su prejudicinių klausimų teikimu Europos Sąjungos Teisingumo Teismui“³². Lenkija tvirtina, kad, remiantis šiuo komunikatu, tyrimo tikslas buvo nustatyti, ar teisėjas bandė daryti įtaką prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiems teisėjams, kad galėtų paveikti sprendimus bylose, kuriose šie klausimai buvo iškelti. Lenkija tvirtina, kad kilo klausimas dėl drausminių nusižengimų, nes nutartys dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą buvo iš esmės identiškos. Be to, Lenkija teigia, kad kaltintojo drausmės bylose, iškeltose bendrosios kompetencijos teismų teisėjams, pavaduotojas užbaigė tyrimą dėl to, kad nebuvo jokių drausminių nusižengimų, ir kad šiose bylose teisėjai turėjo liudytojų, o ne kaltinamųjų statusą. Be to, Lenkija pažymi, kad šiuo metu šiems teisėjams nėra taikomos drausminės procedūros ir jie buvo išklausyti kaip liudytojai bylose, susijusiose su kitais teisėjais.

77. Latvija siūlo, kad Teisingumo Teismas taip atsakytų į prejudicinius klausimus: ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turėtų būti aiškinama taip, kad valstybė narė privalo užtikrinti, kad prieš teisėjus pradedamų drausminių procedūrų tvarka būtų taikoma atsižvelgiant į teisėjų nepriklausomumo garantijas. Ji pabrėžia, kad tokia tvarka turi atitikti tas Teisingumo Teismo jurisprudencijoje nustatytas garantijas³³, kaip matyti iš Latvijos drausmės sistemos. Ji atkreipia dėmesį į tai, kad teismo sprendimai iš esmės neapima teisėjų drausminės atsakomybės, ir tik esant akivaizdžiam ir neatleistinam nusižengimui ši atsakomybė gali būti taikoma³⁴. Ji pabrėžia teisėjų nepriklausomumo sąsają su galių atskyrimu ir teisine valstybe, kaip pripažįstama, *inter alia*, pagal Latvijos ir Sąjungos teisę³⁵.

32 NR RDSP 713–53/18, 2018 m. gruodžio 17 d., galima rasti adresu <http://rzecznik.gov.pl/wp-content/uploads/2018/12/Komunikat-Rzecznika-Dysc-z-1712.pdf>.

33 Latvija remiasi 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teisingumo sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67 punktu.

34 Visų pirma Latvija nurodo Venecijos komisijos, Žmogaus teisių direktorato ir ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro 2014 m. kovo 24 d. bendrą nuomonę Nr. 755/2014 dėl Moldovos Respublikos teisėjų drausminės atsakomybės įstatymo projekto, CDL-AD(2014)006 ir 2015 m. gruodžio 21 d. Venecijos komisijos nuomonę Nr. 825/2015 dėl įstatymų dėl buvusiosios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos teisėjų drausminės atsakomybės ir vertinimo, CDL-AD(2015)042.

35 Latvija visų pirma nurodo 2010 m. sausio 18 d. Sprendimą *Satversmes tiesa (Konstitucinis Teismas, Latvija)*, Nr. 2009-11-01 ir 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587); 2018 m. kovo 6 d. Sprendimą *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158) ir 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117).

78. Nyderlandų vyriausybė siūlo neigiamai atsakyti į abu prejudicinius klausimus³⁶. Ji laikosi nuomonės, kad, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija³⁷, nacionalinės priemonės, kurios, kaip paaiškina prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai, apima ar leidžia daryti politinį poveikį vykdančias drausmines procedūras teisėjų atžvilgiu ir kuriomis gali būti pasinaudota siekiant vykdyti politinę teismų sprendimų turinio kontrolę, pažeidžia teisėjų nepriklausomumo principą, kaip numatyta ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, siejamoje su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsniu.

79. ELPA priežiūros institucija pabrėžia teisėjų nepriklausomumo svarbą teisinės valstybės principo laikymuisi, kaip pripažinta EEE ir Sąjungos teisės aktuose³⁸. Ji reiškia susirūpinimą dėl to, kad, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija³⁹, tam tikri Lenkijos teisėjams taikomos drausminės tvarkos elementai yra nesuderinami su teisėjų nepriklausomumo reikalavimais. Šie elementai yra: 1) drausminis nusižengimas nėra aiškiai apibrėžtas; 2) sąsaja tarp šalies, atsakingos už drausmines procedūras, ir vykdomosios valdžios institucijų, susijusių su Drausmės bylų kolegijos sudėtimi, taip pat vykdomosios valdžios institucijos skiriamų kaltintojų, susijusių su bylų nagrinėjimu ir tyrimų rezultatais; 3) baudžiamojo proceso arba veiklos priežiūros metu gautų įrodymų naudojimas drausminėse procedūrose; 4) klausimai, susiję su Drausmės bylų kolegijos nepriklausomumu; ir 5) drausminės sankcijos yra sunkios, o bylos nagrinėjimas iš naujo gali būti nepalankus kaltinamiems teisėjams.

80. ELPA priežiūros institucija tvirtina, kad reikėtų atsižvelgti į visą su teisingumo sistema Lenkijoje susijusių teisės aktų pakeitimų vaizdą ir kad jeigu kiekvienas pakeitimas būtų svarstomas atskirai, neatsižvelgiant į bendrą poveikį, kiltų pavojus, kad būtų skiriama nepakankamai dėmesio bendram suderintų priemonių rinkiniui. Jis taip pat pabrėžia, kad tai atgrasomasis poveikis, kurį lemia faktas, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai buvo pakviesti pateikti rašytines pastabas, susijusias su prejudiciniais klausimais.

81. Komisija per posėdį papildomai pareiškė, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją⁴⁰ drausminė sistema Lenkijoje pažeidžia teisėjų nepriklausomumo principą, nes nesuteikia reikiamų garantijų, kad būtų išvengta pavojaus, jog ta sistema bus naudojama kaip politinės teismų sprendimų turinio kontrolės priemonė. Dėl šios priežasties Komisija nurodė pradėjusi pažeidimo nagrinėjimo procedūrą pagal SESV 258 straipsnį prieš Lenkiją, teigdama, kad nauja teisėjams taikoma drausminė tvarka nesuderinama su ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, siejama su Chartijos 47 straipsniu⁴¹.

82. Apibendrinama savo argumentus dėl šios procedūros Komisija visų pirma tvirtina, kad: 1) pagal Lenkijos teisę yra numatyta galimybė bendrosios kompetencijos teismų teisėjams taikyti drausminę nuobaudą dėl jų priimtų teismo sprendimų turinio, įskaitant prašymus priimti prejudicinį sprendimą; 2) Drausmės bylų kolegija neatitinka Sąjungos teisės aktuose nustatytų teisėjų nepriklausomumo reikalavimų, kaip numatyta nagrinėjamose sujungtose bylose C-585/18, C-624/18 ir C-625/18 A.K. ir kt. (*Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas*); 3) Lenkijos drausminė tvarka negarantuoja, kad pagal įstatymą įsteigtas teismas pirmojoje instancijoje priims sprendimus dėl

36 Rašytinėse pastabose Nyderlandai pažymi, kad nepalaiko pozicijos dėl prejudicinio klausimo 3 punkto byloje C-558/18, susijusio su galimybe drausminėse procedūrose prieš teisėjus naudoti įrodymus, gautus darant baudžiamąją veiką, nes nėra pakankamai medžiagos, kad į jį būtų atsakyta.

37 Nyderlandai nurodo 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teisingumo sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 48–54 ir 63–67 punktus.

38 ELPA priežiūros institucija visų pirma nurodo 2017 m. vasario 14 d. ELPA teismo sprendimą *Pascal Nobile / DAS Rechtsschutz-Versicherungs*, E-21/16, 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587) ir 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117).

39 ELPA priežiūros institucija nurodo 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teisingumo sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67 punktą.

40 Komisija nurodo 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teisingumo sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67 punktą.

41 Pranešimas spaudai – Teisinė valstybė: Europos Komisija pradeda pažeidimo nagrinėjimo procedūrą, siekdama apsaugoti Lenkijos teisėjus nuo politinės kontrolės, 2019 m. balandžio 3 d., žr. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1957_en.htm

drausminių procedūrų bendrosios kompetencijos teismo teisėjo atžvilgiu, nes Drausmės bylų kolegijos pirmininkas *ad hoc* ir savo nuožiūra paveda drausmės teismui nagrinėti bylą; ir 4) teisėjų procesinių teisių taikymas drausminėse procedūrose yra ribojamas, nes ši tvarka nebeužtikrina, kad bylos būtų nagrinėjamos per pagrįstą laikotarpį, ir taip pažeidžiamos kaltinamų teisėjų teisės į gynybą.

VII. Analizė

83. Padariau išvadą, kad prašymai priimti prejudicinį sprendimą šiose bylose nepriimtini, nes Teisingumo Teismas neturi pakankamai faktinės ir teisinės informacijos, kad galėtų nustatyti, ar valstybės narės nevykdė pareigos užtikrinti teisėjų nepriklausomumą pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

84. Tiksliau tariant, tai, kad nėra paaiškinimų nutartyse dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą dėl sąsajų tarp valstybių narių priemonių ir ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, o tai neatitinka Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio c punkte nustatytų reikalavimų, lėmė, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai pateikė bendro pobūdžio klausimus. Taip Teisingumo Teismo atsakymas į šiuos klausimus būtų patariamoji nuomonė, kuri pagal SESV 267 straipsnį yra draudžiama.

85. Mano analizė padalyta į dvi dalis. Pirma, A skyriuje išnagrinėsiu, ar pagrindinėse bylose susidariusi padėtis patenka į materialinę Sąjungos teisės taikymo sritį, ypač į ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Antra, B skyriuje įvertinsiu prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą. Iš B skyriaus pateiktos analizės paaiškės, kodėl bylos medžiagoje nepakanka informacijos, kad būtų galima iš esmės įvertinti, ar buvo atliktas struktūrinis teisėjų nepriklausomumo pažeidimas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Dėl šios priežasties nepareikšiu nuomonės, ar buvo pažeistos ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje numatytos garantijos.

A. Pagrindinėse bylose susidariusi padėtis patenka į materialinę ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos taikymo sritį

86. Mano nuomone, pagrindinėse bylose susidariusi padėtis patenka į materialinę Sąjungos teisės, tiksliau – į ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, taikymo sritį.

87. 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Komisijs / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (byla C-619/18)⁴² Teisingumo Teismas patvirtino, kad, kalbant apie ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos materialinę taikymo sritį, šioje nuostatoje nurodytos „Sąjungos teisei priklausančios sritys“, neatsižvelgiant į tai, ar valstybės narės įgyvendina šią teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį. To sprendimo 51 punkte Teisingumo Teismas nusprendė:

„Priešingai, nei šiuo klausimu teigia Lenkijos Respublika ir Vengrija, aplinkybė, kad byloje, kurioje priimtas 2018 m. vasario 27 d. Sprendimas *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117), nagrinėtų darbo užmokesčio mažinimo priemonių buvo imtasi vykdant reikalavimus pašalinti atitinkamos valstybės narės biudžeto deficito perviršį ir atsižvelgiant į Sąjungos finansinės paramos šiai valstybei narei teikimo programą, neturėjo, kaip matyti iš to sprendimo 29–40 punktų, jokios reikšmės aiškinimui, kuriuo remdamasis Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa taikytina atitinkamoje byloje. Ši išvada buvo grindžiama aplinkybe, kad toje byloje atitinkama nacionalinė institucija, t. y. *Tribunal de Contas* (Audito Rūmai,

⁴² EU:C:2019:531, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

Portugalija), kaip teismas, galėjo priimti sprendimus (tai turėjo patikrinti toje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas) dėl klausimų, susijusių su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu, taigi ir su šia teisei priklausančiomis sritimis (šiuo klausimu žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 40 punktą).“⁴³

88. Be to, verta paminėti, kad tame sprendime Teisingumo Teismas atmetė Lenkijos ir Vengrijos pateiktus argumentus, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa buvo taikytina byloje *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, nes nagrinėjamos nacionalinių atlyginimų mažinimo priemonės, dėl kurių buvo priimtas Teisingumo Teismo sprendimas toje byloje, buvo nustatytos dėl reikalavimų apriboti per didelį biudžeto deficitą atitinkamoje valstybėje narėje pagal ES finansinės paramos programą. Teisingumo Teismas veikiau patvirtino, kad byloje *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* svarbiausia buvo tai, kad atitinkama nacionalinė institucija, kaip teismas ar tribunolas, kaip aš tai suprantu pagal SESV 267 straipsnį, „galėtų priimti sprendimą dėl Sąjungos teisės taikymo ar aiškinimo klausimų, kurie patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.

89. Tas pats pasakytina ir apie prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusius teismus šiose bylose (žr. šios išvados 42 punktą). Neginčijama, kad jie yra įstaigos, kurios pagal SESV 267 straipsnį kaip teismai ar tribunolai gali spręsti klausimus, susijusius su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu. Todėl iš esmės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai patenka į materialinę ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos taikymo sritį ir ši nuostata taikoma šiose bylose.

90. Atsižvelgdamas į tai manau, kad Teisingumo Teismas Sprendime *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* arba Sprendime *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (byla C-619/18) nenusprendė, kad dėl plačios ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos materialinės taikymo srities perkeltos arba net susilpnintos Teisingumo Teismo taisyklės dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą. Dėl šio aspekto, kuris nebuvo nagrinėjamas byloje, kurioje pateikta mano išvada sujungtose bylose *A.K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)*⁴⁴, Lenkijos teismas pateikė kitą prašymą priimti prejudicinį sprendimą dėl Lenkijos priemonių atitikties teismų nepriklausomumo reikalavimams pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, o dėl to šioje byloje Teisingumo Teismas negali priimti sprendimo dėl to, ar buvo pažeista ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa.

91. ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos plati materialinio taikymo sritis taip pat reiškia, kad, priešingai, nei teigia Valstybės išdas, Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusi su vadinamosiomis vidaus situacijomis, ypač Sprendime *Ullens de Schooten*⁴⁵, yra netaikytina pagrindinėse bylose susidariusiai padėčiai. Ši jurisprudencija susijusi su Teisingumo Teismo kompetencija atsakyti į prašymus priimti prejudicinį sprendimą tokiomis aplinkybėmis, kurios gali būti laikomos nukrypstančiomis nuo bendros taisyklės, kad vidaus situacijos, kai visos konkrečios bylos aplinkybės apsiriboja viena valstybe nare, nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Ši jurisprudencija iš esmės yra

⁴³ Išskirta mano.

⁴⁴ C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:551. Šiose bylose prejudicinių klausimų priimtumas nebuvo aktualus, nes buvo aiškus ryšys tarp Sąjungos teisės, t. y. 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvos 2000/78/EB, nustatančios vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000, p. 16), ir ginčų, kuriuos reikia išspręsti pagrindinėje byloje. Todėl laikausi nuomonės, kad šiose bylose Teisingumo Teismas gali priimti sprendimą ne tik dėl tariamo Chartijos 47 straipsnio pažeidimo, bet ir dėl to, ar buvo padarytas struktūrinis teismų nepriklausomumo pažeidimas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Žr. šio išvados 125 punktą.

⁴⁵ 2016 m. lapkričio 15 d. sprendimas (C-268/15, EU:C:2016:874, 49–55 punktai); taip pat žr. 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimą *Fremoluc* (C-343/17, EU:C:2018:754).

susijusi su prašymais priimti prejudicinius sprendimus dėl ES laisvo judėjimo nuostatų ir dėl kitų Sąjungos teisės sričių, pagal kurias yra būtinas tarpvalstybinis elementas⁴⁶. Šios bylos yra susijusios su ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos taikymo sritimi. Tai iš esmės negali būti laikoma vien vidaus reikalu.

92. Taip yra todėl, kad į „Sąjungos teisei priklausančias sritis“ pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą patenka Teisingumo Teismo kompetencija priimti sprendimus dėl teisėjų nepriklausomumo garantijų struktūrinių pažeidimų, atsižvelgiant į tai, kad ESS 19 straipsnis yra konkreti teisinės valstybės principo išraiška, viena iš pagrindinių vertybių, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga pagal ESS 2 straipsnį, ir valstybės narės privalo pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą „numat[yti] teisės gynimo priemonės, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą“⁴⁷. Teisėjų nepriklausomumo struktūriniai pažeidimai neišvengiamai daro poveikį prejudicinio sprendimo mechanizmui pagal SESV 267 straipsnį, taigi ir valstybių narių teismų galiai veikti kaip Sąjungos teismams.

93. Šiuo atžvilgiu pripažįstu šios išvados 64 punkte išdėstytus Lenkijos žmogaus teisių komisaro argumentus dėl „Sąjungos teisei priklausančių sričių“ reikšmės pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir atmetu šios išvados 56 punkte išdėstytus Generalinio prokuroro ir Lenkijos argumentus, jog sprendimas, kad pagrindinės bylos patenka į materialinę ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos taikymo sritį⁴⁸, sutrikdytų Europos Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos pasidalijimą. Taip yra todėl, kad Sąjungos teisė daro poveikį valstybių narių kompetencijai organizuoti savo teisingumo vykdymo sistemas, susijusias su nurodytomis ribotomis aplinkybėmis.

94. Taigi, nesvarbu, kad ginčai pagrindinėse bylose yra susiję su Lenkijos įstatymo dėl viešojo administravimo nuostatų taikymu byloje C-558/18 ir Lenkijos baudžiamosios teisės taikymu byloje C-563/18. Kaip Teisingumo Teismas aiškiai nurodė Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (byla C-619/18) 51 punkte ir kaip buvo pakartota šios išvados 87 punkte, ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos materialinė taikymo sritis jokių būdu nėra susijusi su tuo, ar ginčas, kuriame abejojama teisėjų nepriklausomumu, yra dėl Sąjungos teisės. Kaip nurodyta šios išvados 88 ir 89 punktuose, ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos materialinė taikymo sritis yra plati. Tai, ar teisėjų nepriklausomumo pažeidimas yra struktūrinio pobūdžio, todėl pažeidžiama ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, yra atskiras veiksmas (žr. šios išvados 125 punktą).

95. Vadinas, nagrinėjamų bylų ir Teisingumo Teismo sprendimų *Falciola*⁴⁹ ir *Nur*⁵⁰ panašumai tiesiogiai nesusiję su pagrindinėje byloje susidariusia padėtimi, atsižvelgiant į tai, kad tie sprendimai buvo priimti iki Teisingumo Teismo sprendimų *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* ir *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (byla C-619/18).

46 Žr. Iglesias Sánchez, S., „Purely Internal Situations and the Limits of ES Law: A Consolidated Case Law or a Notion to be Abandoned?“, *European Constitutional Law Review*, 14 t., 2018, p. 7–36, visų pirma p. 14–28. Toliau žr., pvz., Dubout, E., „Voyage en eaux troubles: vers une épuration des situations „purement“ internes?“, CJUE, GDE ch., 15 novembre 2016, Ulbleu de Schooten, aff. C-268/15, ECLI:EU:C:2016:874“, *Revue des affaires européennes*, Nr. 4, 2016, p. 679–693; Krommendijk, J., „Wide Open and Unguarded Stand our Gates: The CJEU and References for a Preliminary Ruling in Purely Internal Situations“, *German Law Journal*, 18 t., 2017, p. 1359–1394; Laurence Potvin-Solis „Qualification des situations purement internes“, Neframi, E. (leid.), *Renvoi préjudiciel et marge d'appréciation du juge national*, Larcier, 2015, p. 39–99.

47 Šiuo klausimu žr. 2019 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, visų pirma jo 42–48, 54, 55, 57 ir 58 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

48 Taip yra atmetami jo argumentai dėl bylos *Falciola* bent jau esamomis aplinkybėmis.

49 1990 m. sausio 26 d. nutartis (C-286/88, EU:C:1990:3).

50 1998 m. gegužės 25 d. nutartis (C-361/97, EU:C:1998:250).

96. 1990 m. sausio 26 d. plenarinėje sesijoje priimtoje Nutartyje *Falciola*⁵¹ ginčas, kurį sprendė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, buvo susijęs su ES viešųjų pirkimų taisyklių taikymu, tačiau iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prejudiciniais klausimais buvo siekiama išsiaiškinti, ar nacionaliniai teisėjai gali nepriklausomai ir nešališkai atlikti savo, kaip Sąjungos teisėjų, pareigas, nepaisant to, kad priimti Italijos teisės aktai dėl teismų atsakomybės. Teisingumo Teismas nusprendė, kad prejudiciniai klausimai nesusiję su pagrindine byla, nes jie pateikti ne dėl ES taisyklių dėl viešųjų pirkimų aiškinimo, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas „abejojo tik dėl galimų tam tikrų Italijos teisėjų psichologinių reakcijų“. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad prejudiciniai klausimai nesusiję su Sąjungos teisės aiškinimu, kurio reikia ginčui išspręsti, ir jis neturi jurisdikcijos priimti sprendimus šiais klausimais.

97. Panašiai 1998 m. gegužės 25 d. Nutartyje *Nour*⁵² Teisingumo Teismas konstatavo, kad prejudiciniai klausimai nesusiję su pagrindine byla ir jis neturi jurisdikcijos atsakyti į šiuos klausimus. Šiuos klausimus buvo pateikusi Austrijos skundų taryba, nagrinėdama ginčą gydytojo ir draudimo fondo ginčą dėl jo medicininių mokesčių, ir jie buvo susiję su bendraisiais principais, kurie yra Sąjungos teisės dalis atsižvelgiant į tam tikrus tos tarybos veiklos aspektus. Teisingumo Teismo argumentai buvo grindžiami trimis pagrindais. Pirma, prejudiciniai klausimai nepatenka į ginčo ribas, todėl nebuvo galima objektyviai nustatyti Sąjungos teisės aktų aiškinimo, kad būtų galima išspręsti šį ginčą. Antra, pagal SESV 267 straipsnyje nustatytą procedūrą neleidžiama, kad nacionalinis teisėjas pateiktų prejudicinius klausimus, susijusius su ginču, kuriame jis dalyvauja kaip privati šalis teisme, kuriam pirmininkauja, ir kitoje byloje kaip tos skundų tarybos pirmininkas. Trečia, nebuvo įrodyta, kad Sąjungos teisė taikytina pagrindinėje byloje.

98. Be to, nė viena iš tų bylų nebuvo susijusi su ESS 19 straipsnio 1 dalimi. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, prieštaravimas, kad pagrindinėse bylose susidariusi padėtis nepatenka į ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos materialinę taikymo sritį, turi būti atmetas.

B. Kodėl prejudiciniai klausimai yra nepriimtini?

99. Manau, kad prieštaravimas dėl prejudicinių klausimų priimtumo turi būti priimtas, bet dėl priežasčių, kurios šiek tiek skiriasi nuo šalių pateiktose pastabose nurodytų priežasčių. Priimtumo problema šiose bylose susijusi su tuo, kad nėra pakankamo pagrindo tiek dėl teisinių, tiek dėl faktinių aplinkybių, kad Teisingumo Teismas galėtų nustatyti, ar buvo pažeistas teisėjų nepriklausomumas, apsaugotas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Dėl šios priežasties negaliu Teisingumo Teismui nurodyti, ar buvo pažeista ši nuostata. Todėl susilaikau nuo papildomų argumentų, jei Teisingumo Teismas nesutiks su prejudicinių klausimų priimtumo analize.

1. Susijusios prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtumo taisyklės

100. Reikėtų priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos ypatybes turi įvertinti ir prejudicinio sprendimo būtinumą savo sprendimui, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl, kai pateikiami klausimai yra susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą⁵³.

51 C-286/88, EU:C:1990:33, visų pirma 1–5 ir 8–10 punktai. Dėl tolesnės šios bylos analizės ir jos vaidmens rengiant Teisingumo Teismo jurisprudenciją dėl prejudicinių klausimų priimtumo žr. generalinio advokato C. O. Lenz išvadą byloje *Bosman ir kt.* (C-415/93, EU:C:1995:293, 76–80 punktai); generalinio advokato N. Fennelly išvadą byloje *Corsica Ferries France* (C-266/96, EU:C:1998:19, 19 punktas, 30 išnaša) ir generalinio advokato F. G. Jacobs išvadą byloje *Centroteel* (C-456/98, EU:C:2000:137, 24 punktas).

52 C-361/97, EU:C:1998:250, visų pirma 1–9, 12–20 dalys. Ši nutartis buvo priimta trijų teisėjų kolegijos.

53 Žr., pvz., 2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Wightman ir kt.* (C-621/18, EU:C:2018:999, 26 punktas) ir 2019 m. kovo 26 d. Sprendimą *Abanca Corporación Bancaria ir Bankia* (C-70/17 ir C-179/17, EU:C:2019:250, 43 ir 44 punktai).

101. Darytina išvada, kad klausimams dėl Sąjungos teisės aiškinimo taikoma reikšmingumo prezumpcija. Nacionalinio teismo pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas gali atmesti, tik jei yra akivaizdu, jog prašymas išaiškinti Sąjungos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar dalyku, kai problema hipotetinė arba Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, kad galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus⁵⁴.

102. Pagal jurisprudenciją, kurioje aiškinami Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio a ir b punktai⁵⁵, siekiant pateikti tokį Sąjungos teisės išaiškinimą, kuris būtų naudingas nacionaliniam teismui, reikalaujama, kad tas teismas apibrėžtų pateikiamų klausimų faktines ir teisines aplinkybes arba bent paaiškintų šiuos klausimus pagrindžiančias faktines prielaidas⁵⁶. Be to, pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio c punktą būtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas bent minimaliai paaiškintų prašomų išaiškinti Sąjungos teisės nuostatų pasirinkimo priežastis ir ryšį, kurį jis išvelgia tarp šių nuostatų ir pagrindinėje byloje taikytinų nacionalinės teisės aktų⁵⁷. Kaip nurodyta šios išvados 6 punkte, šie reikalavimai taip pat įtraukti į Teisingumo Teismo rekomendacijas⁵⁸.

103. Pagal suformuotą jurisprudenciją prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateisina ne galimybė pateikti patariamąsias nuomones apie bendruosius ar hipotetinius klausimus, bet poreikis veiksmingai išspręsti ginčą dėl Sąjungos teisės⁵⁹. Todėl tokiais atvejais, kai Teisingumo Teismo pateiktas atsakymas į prejudicinį klausimą reiškia patariamąją nuomonę dėl bendro pobūdžio⁶⁰ ar hipotetinio⁶¹ klausimo, Teisingumo Teismas laikosi nuomonės, kad toks klausimas yra nepriimtinas.

104. Tai atitinka prejudicinio sprendimo priėmimo procedūros pagal SESV 267 straipsnį tikslą. Užmezgant teismų – Teisingumo Teismo ir valstybių narių teismų – dialogą, siekiama užtikrinti tokį nuoseklų ir vienodą Sąjungos teisės aiškinimą ir taip garantuoti visišką jos veiksmingumą ir autonomiją, taigi ir savitą pagal Sutartis sukurtos teisės pobūdį⁶².

105. Iš Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatytų prašymų priimti prejudicinį sprendimą turinio reikalavimų analizės matyti, kodėl prašymai priimti prejudicinį sprendimą šiose bylose yra problemiški, atsižvelgiant į jų priimtinumą.

106. Pavyzdžiui, 2017 m. rugsėjo 27 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Puškár*⁶³ buvo susijęs su kelių Sąjungos teisės nuostatų aiškinimu byloje prieš Slovakijos valdžios institucijas, siekiant, kad pareiškėjo vardas ir pavardė būtų pašalinti iš asmenų, kurie fiktyviai eina vadovaujamas pareigas, sąrašo. Pareiškėjas teigė, kad jo įtraukimas į tą sąrašą pažeidė jo teises.

54 Žr., pvz., 2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Wightman ir kt.* (C-621/18, EU:C:2018:999, 27 punktas) ir 2019 m. kovo 5 d. Sprendimą *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 48 punktas).

55 Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje numatyta: „Be Teismui pagal procesą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo pateikiamų klausimų, prašyme priimti prejudicinį sprendimą: a) trumpai išdėstomas ginčo dalykas ir prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiančio teismo nustatytos reikšmingos faktinės aplinkybės ar bent jau išdėstomi faktai, kuriais grindžiami klausimai; b) pateikiamas nacionalinių nuostatų, kurios nagrinėjamu atveju galėtų būti taikomos, turinys ir pririnkus reikšminga nacionalinė teismų praktika; c) išdėstomos priežastys, paskatinusios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiantį teismą kelti klausimą dėl tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo ar galiojimo, ir jo nustatytas ryšys tarp šių nuostatų bei pagrindinėje byloje taikomų nacionalinės teisės aktų“.

56 Žr., pvz., 2016 m. kovo 10 d. Sprendimą *Safe Interenvios* (C-235/14, EU:C:2016:154, 114 punktas) ir 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimą *Asociación Profesional Élite Taxi* (C-434/15, EU:C:2017:981, 24 punktas).

57 Žr., pvz., 2017 m. lapkričio 9 d. Sprendimą *Maio Marques da Rosa* (C-306/16, EU:C:2017:844, 54 punktas) ir 2019 m. gegužės 2 d. Sprendimą *Asendia Spain* (C-259/18, EU:C:2019:346, 18 punktas).

58 Žr., pvz., 2017 m. liepos 13 d. Sprendimą *INGSTEEL ir Metrostav* (C-76/16, EU:C:2017:549, 51 punktas) ir 2019 m. gegužės 2 d. Sprendimą *Asendia Spain* (C-259/18, EU:C:2019:346, 20 punktas).

59 Žr. 2018 m. gruodžio 10 d. Sprendimą *Wightman ir kt.* (C-621/18, EU:C:2018:999, 28 punktas) ir 2018 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *Rittinger ir kt.* (C-492/17, EU:C:2018:1019, 50 punktas).

60 Žr. 2012 m. balandžio 24 d. Sprendimą *Kamberaj* (C-571/10, EU:C:2012:233, 44–46 punktai) ir 2013 m. lapkričio 7 d. Sprendimą *Romeo* (C-313/12, EU:C:2013:718, 39–41 punktai).

61 Žr. 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Aviabaltika* (C-107/17, EU:C:2018:600, 40–43 punktai) ir 2018 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *Weiss ir kt.* (C-493/17, EU:C:2018:1000, 165 ir 166 punktai).

62 Žr. 2019 m. birželio 24 d. Sprendimą *Komisija / Lenkija* (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas) (C-619/18, EU:C:2019:531, 45 punktas).

63 C-73/16, EU:C:2017:725, visų pirma 1, 2, 25 ir 26 punktai.

107. Ketvirtasis Sprendime *Puškár*⁶⁴ nagrinėtas klausimas buvo susijęs su tuo, ar reikėtų teikti pirmenybę Teisingumo Teismo jurisprudencijai, kai ji skiriasi nuo Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos. Teisingumo Teismas nusprendė, kad šis klausimas nepriimtinas, nes jį „prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė bendrai ir aiškiai bei konkrečiai nenurodė, kokiais skirtumais jis remiasi“. Teisingumo Teismas pridūrė, kad, kalbant apie Procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatytus reikalavimus, „prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nurodyti tiksliai priežastis, paskatinusias jį iškelti klausimą dėl tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo“, ir kad „yra būtina, kad nacionalinis teismas pateiktų minimalių paaiškinimų dėl prašomų išaiškinti Sąjungos teisės nuostatų pasirinkimo priežasčių ir ryšio, kuris, kaip jis mano, egzistuoja tarp šių nuostatų ir jo nagrinėjamam ginčui taikomų nacionalinio reglamentavimo nuostatų“.

108. Nepakankamas valstybių narių teisės aktų aiškinimas, kad būtų galima nustatyti šią labai svarbią sąsają, taigi ir priimti sprendimą dėl nepriimtumo, visų pirma matyti 2017 m. kovo 9 d. Sprendime *Milkova*⁶⁵ ir 2018 m. gruodžio 13 d. Sprendime *Rittering ir kt.*⁶⁶, siejamuose su 2018 m. birželio 7 d. Sprendimu *Filippi ir kt.*⁶⁷.

109. Sprendime *Milkova*⁶⁸, susijusiame su atleidimo iš darbo ginčijimu Bulgarijos teismuose, kuriuo tariamai buvo pažeistas diskriminacijos dėl negalios draudimas, Teisingumo Teismas nusprendė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas rėmėsi tik Direktyvos 2000/78 4 straipsniu, siejamu su kitomis tos direktyvos nuostatomis, tačiau nenustatė ryšio tarp šių nuostatų ir toje byloje nagrinėtų nacionalinės teisės aktų.

110. Sprendimas *Rittering ir kt.*⁶⁹ buvo susijęs su ginču, kuriame, be kita ko, remtasi ES valstybės pagalbos teisės nuostatomis dėl Vokietijos teisės aktų, pagal kuriuos visi nacionalinėje teritorijoje esantys suaugusieji turėjo mokėti įnašą visuomeniniams transliuotojams. Teisingumo Teismas konstatavo, kad nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumui lemiamos reikšmės turėjo tai, kad, „nors tas teismas ir nurodo, kad rinkliava už audiovizualines paslaugas leido finansuoti šią sistemą vien Vokietijos transliuotojų naudai, jis nepaaiškina minėtos sistemos finansavimo sąlygų ir priežasčių, kodėl kiti transliuotojai negali naudotis ta sistema“.

111. Sprendime *Filippi ir kt.*⁷⁰ dėl Austrijos valdžios institucijų arešto ir kitų sankcijų, susijusių su lošimo automatais, kuriems reikalingas leidimas, Teisingumo Teismas nusprendė, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra akivaizdžiai nepriimtinas. Visų pirma taip atsitiko dėl to, kad nebuvo laikytasi Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio c punkte nurodytų reikalavimų, nes nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nebuvo pateikta argumentų, kuriais būtų tinkamai ir aiškiai išdėstytos priežastys, dėl kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nagrinėjo atitinkamų Sąjungos teisės nuostatų aiškinimą, taip pat nebuvo paaiškinta sąsaja tarp Sąjungos teisės ir nacionalinės teisės aktų, taikomų ginčams pagrindinėje byloje. Be to, atsižvelgiant į šiuos reikalavimus trūko reikalaujamos informacijos apie tuos nacionalinės teisės aktus. Nors prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytas tam tikrų nacionalinės teisės nuostatų turinys, jame „pakankamai aiškiai nenurodyta, kaip šios nuostatos galėtų būti taikomos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamose bylose, dėl kurių pateiktas šis prašymas“.

64 2017 m. rugsėjo 27 d. sprendimas (C-73/16, EU:C:2017:725, 118–124 punktai).

65 C-406/15, EU:C:2017:198.

66 C-492/17, EU:C:2018:1019.

67 C-589/16, EU:C:2018:417.

68 2017 m. kovo 9 d. sprendimas (C-406/15, EU:C:2017:198, visų pirma 73–77 punktai).

69 2018 m. gruodžio 13 d. sprendimas (C-492/17, EU:C:2018:1019, visų pirma 45–47 punktai).

70 2018 m. birželio 7 d. sprendimas (C-589/16, EU:C:2018:417, visų pirma 25, 28, 31–33 punktai).

112. Galiausiai atkreipti dėmesį į tai, kad neseniai plenarinėje sesijoje priimtame Sprendime *Wightman ir kt.*⁷¹, kuriame atmesti argumentai dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, susijusio su Jungtinės Karalystės pranešimu apie ketinimą išstoti iš Europos Sąjungos, priimtumo, Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio reikalavimai, įskaitant sąsają, kurios pagal šio reglamento 94 straipsnio c punktą reikalaujama iš atitinkamų Sąjungos teisės aktų ir valstybių narių teisės aktų, taikomų pagrindinei bylai, nebuvo ginčijami.

2. Taikymas šiose bylose

113. Teisingumo Teismas nusprendė, kad siekiant nustatyti, ar nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikta informacija atitinka reikalavimus, susijusius su prašymų priimti prejudicinį sprendimą turiniu, atsižvelgiama į prejudicinio klausimo pobūdį ir apimtį⁷². Iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatyti reikalavimai visų pirma taikytini konkurencijos srityje, kuriai būdingos sudėtingos teisinės ir faktinės situacijos⁷³.

114. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad iš esmės pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatytų reikalavimų griežtai laikomasi⁷⁴, galima daryti išvadą, jog tai, kad sudėtinga nustatyti, ar buvo padarytas struktūrinis teisėjų nepriklausomumo pažeidimas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, reiškia, kad šiomis aplinkybėmis pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio c punktą reikalaujama pateikti pakankamą paaiškinimą dėl ginčijamų valstybių narių priemonių ir kodėl jos nesuderinamos su teisėjų nepriklausomumo garantijomis, kurios suteikiamos pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.

115. Šiose bylose nutartys dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą nepakankamai paaiškina sąsają tarp ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ir atitinkamų Lenkijos priemonių. Atsižvelgiant į prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų susirūpinimą teisėjų nepriklausomumu, atitinkamos Lenkijos priemonės yra nurodytos šios išvados 8–32 punktuose. Vis dėlto, skirtingai nuo kitų bylų, kuriose Teisingumo Teismo buvo prašoma įvertinti, ar nacionalinės priemonės, susijusios su teisingumo sistemos reforma Lenkijoje, yra suderinamos su teisėjų nepriklausomumo garantijomis pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą⁷⁵, trūksta informacijos bylos medžiagoje dėl to, kurios Lenkijos teisės aktų nuostatos yra nesuderinamos su tomis garantijomis ir kodėl.

116. Atsižvelgdamas į tai sutinku su Lenkijos argumentais, pateiktais šios išvados 71 punkte, kad nutartyse dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikti įtarimai yra tik bendro pobūdžio. Visų pirma, nors nutartyse dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateikiamas kelių Lenkijos teisės aktų turinys, jose nepaaiškinta, kaip tos nuostatos taikomos, arba nenurodyta, kaip jomis tariamai pažeidžiami reikalavimai dėl teisėjų nepriklausomumo pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą. Be to, nutartyse dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą nepaaiškinta, kaip konkrečios Lenkijos teisės nuostatos buvo pakeistos įstatymais, priimtais vykdant Lenkijos teisingumo sistemos reformą, arba kaip tos nuostatos taikomos pagal naują tvarką, pagal kurią teisėjams iškeltos drausminės procedūros. Todėl trūksta būtinos faktinės ir teisinės medžiagos, kad būtų galima įvertinti nutartyse dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą pateiktus įtarimus ir nustatyti jų taikymo sritį.

71 2018 m. gruodžio 10 d. sprendimas (C-621/18, EU:C:2018:999, visų pirma 29–34 punktai).

72 Žr., pvz., 2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimą *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio* (C-217/05, EU:C:2006:784, 29 punktas).

73 Žr. 2018 m. gruodžio 13 d. Sprendimą *Rittinger ir kt.* (C-492/17, EU:C:2018:1019, 39 punktas); 2019 m. kovo 5 d. Sprendimą *Eesti Pagar* (C-349/17, EU:C:2019:172, 49 punktas); taip pat žr. generalinio advokato Y. Bot išvadą byloje *Danqua* (C-429/15, EU:C:2016:485, 32 punktas).

74 Žr. 2016 m. liepos 5 d. Sprendimą *Ognanov* (C-614/14, EU:C:2016:514, 19 punktas) ir 2019 m. gegužės 2 d. Sprendimą *Asendia Spain* (C-259/18, EU:C:2019:346, 19 punktas).

75 Žr. šios išvados 2 išnašą.

117. Be to, nutartys dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą yra susijusios su subjektyvia nuomone, atsižvelgiant į naujosios drausminės tvarkos poveikį teisėjų galimybei priimti sprendimus nepriklausomai. Abiejose nutartyse dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą tai buvo apibūdinta kaip „baimė“ (žr. šios išvados 34 ir 36 punktus). Kadangi nėra ginčo tarp suinteresuotųjų šalių dėl šio klausimo, sunku nustatyti, ar teisėjų nepriklausomumui buvo būdingas subjektyvus tendencingumas, kuris, kaip nurodžiau savo ankstesnėse išvadose, susijusiose su teisėjų nepriklausomumu Lenkijoje⁷⁶, yra atskiras nuo objektyvaus nepriklausomumo vertinimo atvejais.

118. Šiose nutartyse dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą nurodoma, kad ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos išaiškinimas yra būtinas, kad pagrindinėse bylose būtų galima priimti sprendimus, remiantis tuo, jog prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai baiminasi, kad tuo atveju, jei bus priimtas tam tikras sprendimas byloje, bus pradėtos drausminės procedūros prieš tų teismų teisėjus. Vadinasi, drausminės procedūros dar nebuvo pradėtos. Remiantis nutartimis dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai tik subjektyviai baiminasi, nes dėl to dar nebuvo pradėta drausminimo procedūra ir ji tebėra hipotetinė.

119. Taigi, klausimas, ar yra struktūrinis teisėjų nepriklausomumo pažeidimas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, tebėra hipotetinis, atsižvelgiant į pagrindinių bylų aplinkybes, nes nėra pakankamai informacijos apie tai, kaip šis pažeidimas buvo padarytas ir kodėl; abi šias procedūras apsunkina nepakankamas suinteresuotųjų šalių ginčas dėl teisėjų nepriklausomumo.

120. Visų pirma norėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad nė viena pastabas šioje byloje pateikusi šalis posėdyje nepaneigė išsamių argumentų rašytinėse Lenkijos pastabose, kodėl konkrečios Lenkijos teisės nuostatos atitinka valstybių narių įsipareigojimus, susijusius su teisėjų nepriklausomumu (žr. šios išvados 72–75 punktus). Taip pat nebuvo pateikta jokių pastabų, kodėl subjektyvi atitinkamų teisėjų baimė išliko pagrįsta, nors generalinis prokuroras ir Lenkija tvirtino, kad šių teisėjų tyrimų priežastis buvo ta, kad nutartys dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą buvo identiškos, o ne dėl to, kad buvo pateiktos nutartys dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą ir nebuvo imtasi drausminių priemonių prieš tuos teisėjus (žr. šios išvados 70 ir 76 punktus). Atsižvelgiant į visa tai, sunku įsivaizduoti, kaip visi ginčai, susiję su tais teisėjais, baigėsi šiomis bylomis.

121. Kaip nurodė generalinis prokuroras ir Komisija, šios bylos aplinkybės skiriasi nuo aplinkybių, dėl kurių priimtas Teisingumo Teismo sprendimas *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*⁷⁷. Ta byla buvo susijusi su Portugalijos teisėjų profesinės sąjungos teismui patektu skundu dėl Portugalijos audito rūmų, kuriuo, be kita ko, buvo siekiama panaikinti nacionalines darbo užmokesčio mažinimo priemonės, dėl kurių sumažėjo jų darbo užmokestis. Grįsdama savo skundą profesinė sąjunga teigė, kad tomis priemonėmis pažeistas teisėjų nepriklausomumo principas, įtvirtintas Portugalijos ir Sąjungos teisėje⁷⁸. Akivaizdu, kad toje byloje teisėjams buvo sumažintas darbo užmokestis. Šių bylų aplinkybėmis nėra aišku, ar veiksmai, kurių ėmėsi Lenkija, lėmė pateisinamą šališkumą, kuriam reikia išsamaus tyrimo.

122. Be to, kaip nurodė Valstybės išdas, Teisingumo Teismo jurisprudencijoje pateikti pavyzdžiai, kuriuose prejudicinių klausimų svarba ginčams pagrindinėse bylose išspręsti aiškinama plačiai, nepaneigia šios analizės. Pavyzdžiui, Teisingumo Teismas atsakė į klausimus, susijusius su nacionalinio teismo teise arba pareiga remtis SESV 267 straipsniu⁷⁹, kuriais griežtai negalima nustatyti pagrindinėse

⁷⁶ Žr. generalinio advokato E. Tanchev išvadą sujungtose bylose *A.K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)* (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:551, 120 punktas).

⁷⁷ 2018 m. vasario 27 d. sprendimas (C-64/16, EU:C:2018:117).

⁷⁸ Žr. 2018 m. vasario 27 d. Sprendimą *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117, visų pirma 11–13 punktai).

⁷⁹ Žr., pvz., 2006 m. sausio 10 d. Sprendimą *IATA ir ELFAA* (C-344/04, EU:C:2006:10, 23–26 punktai); 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Cartesio* (C-210/06, EU:C:2008:723, 68–74 punktai) ir 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimą *PFE* (C-689/13, EU:C:2016:199, 31–36 punktai). Norėčiau atkreipti dėmesį į tai, kad nebuvo pateikta jokių prieštaravimų dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtino pastarojoje byloje.

bylose priimtino sprendimo rezultato. Be to, remiantis teismų bendradarbiavimo civilinėse bylose jurisprudencija⁸⁰, Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į SESV 267 straipsnio antrą pastraipą, plačiai aiškina sąvoką „priima sprendimą“ – kaip apimančią visą procesą, kuriame prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priima sprendimą.

123. Vis dėlto tai yra skirtingas dalykas nei pakankamas ryšio tarp nagrinėjamų valstybių narių priemonių ir atitinkamų Sąjungos teisės nuostatų, šiuo atveju ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, nustatymas. Be to, kaip nurodyta šios išvados 114 punkte, dėl sunkumų, kylančių nustatant, ar valstybių narių priemonės nesuderinamos su teisėjų nepriklausomumo garantijomis pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, reikia griežtai laikytis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatytų reikalavimų.

124. Norėčiau pridurti, kad, atsižvelgiant į Lenkijos žmogaus teisių komisaro pateiktus argumentus dėl Teisingumo Teismo sprendimo *Unibet*⁸¹ svarbos šiose bylose (žr. šios išvados 65 punktą), pagal tą sprendimą nacionalinis teismas neatleidžiamas nuo Teisingumo Teismo nuostatų dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtino laikymosi. Nemanau, kad šios bylos yra atvejai, kai būtent valstybės narės teisės gynimo priemonių nebuvimas trukdo taikyti Sąjungos teisę. Šios bylos – tai tik atvejai, kai Teisingumo Teismas neturi pakankamai informacijos, kad galėtų nuspręsti, ar buvo pažeista Sąjungos teisė.

125. Galiausiai atkreipiu dėmesį į tai, kad, nors ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos taikymo sritis yra plati ir apima visus nacionalinius teismus, kurie „galėtų“ teikti prašymus pagal SESV 267 straipsnį (žr. šios išvados 87–89 punktus), kalbant iš esmės ir atsižvelgiant į Sąjungos kompetenciją, laikausi pozicijos, kad teisėjų nepriklausomumo atžvilgiu ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa apribota struktūrinių pažeidimų, dėl kurių kyla pavojus teisėjų nepriklausomumui. Ankstesnėse išvadose išreiškiau nuomonę, kad toks struktūrinis pažeidimas būna tada, kai atsiranda poveikis daugeliui teisėjų, ir padariau tokią pačią išvadą dėl Drausmės bylų kolegijos dėl aplinkybių, kai pagal Lenkijos įstatymus numatytas teismas turi priimti sprendimą dėl bylų, susijusių su teisėjais, kuriems poveikį daro priemonės, kuriomis mažinamas Aukščiausiojo Teismo teisėjų pensinis amžius⁸² ir kurias 2019 m. birželio 24 d. Sprendime *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)* (byla C-619/18) Teisingumo Teismas pripažino pažeidžiančiomis teisėjų nepriklausomumo garantijas pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą⁸³. Siekiant laikytis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio taip pat reikia pakankamai paaiškinti, kodėl nagrinėjamas teisėjų nepriklausomumo pažeidimas yra struktūrinio pobūdžio ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos požiūriu, o ne pažeidimas, kuris turi būti nagrinėjamas pagal Chartijos 47 straipsnį, tačiau tik tada, kai valstybės narės įgyvendina Sąjungos teisę pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį.

126. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, turėtų būti pritarta prieštaravimui, kuriame tvirtinama, kad prejudiciniai klausimai šiose bylose nepriimtini.

80 Žr. 2011 m. vasario 17 d. Sprendimą *Weryński* (C-283/09, EU:C:2011:85, 34–42 punktai); 2015 m. birželio 11 d. Sprendimą *Fahnenbrock ir kt.* (C-226/13, C-245/13, C-247/13 ir C-578/13, EU:C:2015:383, 30 punktas) ir 2016 m. birželio 16 d. Sprendimą *Pebros Servizi* (C-511/14, EU:C:2016:448, 28 punktas).

81 2007 m. kovo 13 d. sprendimas (C-432/05, EU:C:2007:163, 62 ir 64 punktai).

82 Žr. generalinio advokato E. Tanchev išvadas byloje *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)* (C-192/18, EU:C:2019:529, 114–116 punktai) ir sujungtose bylose *A.K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)* (C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:551, 145–152 punktai).

83 EU:C:2019:531. Žr. šios išvados 5 išnašą.

VIII. Išvada

127. Siūlau Teisingumo Teismui nuspręsti, kad prašymai priimti prejudicinį sprendimą, kuriuos pateikė *Sąd Okręgowy w Łodzi* (Lodzės apygardos teismas, Lenkija) byloje C-558/18 ir *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas, Lenkija) byloje C-563/18, yra nepriimtini.